وەزارەتی تەندروستی

ژمارە: ٢٧٤٣ لە ٢/١٥/ ٢٠٢٣

پاڵپشت بە ئەحکامی ماددەی (١٠٥) لە یاسای تەندروستی گشتی ژمارە (٨٩)ی ساڵی ١٩٨١ و ماددە (٥٩) لە یاسای دەستدانە پیشەی دەرمانسازی ژمارە (٤٠)ی ساڵی ١٩٧٠ و ماددە (٧) لە یاسای وەزارەتی تەندروستی هەرێمی کوردستان- عێراق ژمارە (١٥) ساڵی ٢٠٠٧، بڕیاردرا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە:

ڕێنمایی ژمارە (٩)ی ساڵی ٢٠٢٣

ڕێنمایی بەرهەمی (دەرمانسازی/ پزیشکی) لە هەرێمی کوردستان - عێراق

ماددەی (١): پێناسەکان

مەبەست لەم دەستەواژانەی خوارەوە، واتاکەی بەرامبەریانە، لەهەر کوێیەکی ئەم ڕێنماییانەدا هاتبن:

١- **هەرێم:** هەرێمی کوردستان -عێراق

٢- **وەزارەتی تەندروستی فیدراڵی:** وەزارەتی تەندروستی عێراقی فیدراڵ

٣- **وەزارەت:** وەزارەتی تەندروستی حکومەتی هەرێم

٤- **بەڕێوەبەرایەتی:** بەڕێوەبەرایەتی کۆنترۆلکردنی هێنان و دروستکردنی دەرمان و ئامێر و پێداویستی پزیشکی لە کوردستان

٥- **دەستەی ڕێکخستن:** دەستەیەکی حکومییە کە بەرپرسە لە دانانی پێوەرەکانی کوالیتی بۆ (بەرهەمی دەرمانسازی/ پزیشکی)، هەروەها دانانی ڕێکار و ڕێنمایی پێویست لەپێناو پاراستنی تەندروستی مرۆڤ.

٦- **دەستەکانی ڕێکخستنی سەرچاوەیی:** کیانی نێودەوڵەتین، ئاستێکی بەرزی ڕێکخستنیان هەیە، ئەو بڕوانامانەی کواڵیتی کە لەلایانەوە دەردەچن، جێی متمانە و باوەڕپێکراون.

٧- **دەرمان:** هەر ماددەیەک یان تێکەڵەی چەند ماددەیەکی (سروشتی، کیمیایی، گیایی یان بایۆلۆجی) ە کە لەسەر شێوەیەکی دەرمانسازی دروست دەکرێت. (أ) شێوەی دەرکەوتن یان پاکەتبەندی بەرهەمەکە ئاماژە بۆ چارەسەری نەخۆشی یان ڕێگریکردن لە نەخۆشی دەکات. وە/یان (ب) بۆ جێبەجێکردنی یەکێک لەم کردارانە لە لەشی مرۆڤدا بەکاردێت (گەڕاندنەوە، ڕاستکردنەوە یان ڕێکخستنەوەی کرداری فیسیۆلۆجی یان پێکهاتەی لەش)، ئەوەش بە کردارێکی دەرمانسازی، ئیمیونۆلۆجی، زیندەکرداری، یانیش بۆ دەستنیشانکردنی نەخۆشی.

٨- **بەرهەمی دەرمانسازی:** هەر بەرهەمێک کە کۆتاشێوەی لەسەر یەک لە شێوەکانی دەرمانسازی ئامادەکراوە یان دروستکراوە.

٩- **بەرهەمی پزیشکی:** بەرهەمێکی نادەرمانیە کە لەبواری پزیشکیدا بەکاردێت.

دەرمـانی داهێنـراو: ئەو دەرمـانەیە کە بە پێکهـاتەیەکی نـوێ و کـاریگەر، دروسـتکراوە و بڕوانـامەی پاکانەی داهێنانی بەدەست هێناوە.

١٠- **دەرمانی هاوتا:** ئەو دەرمـانەیە بە نـاوی زانسـتی دەرمـانەکەوە یـان نـاوی بازرگـانی تـایبەت بەو کۆمپانیایەی خاوەنی مافی بەبازاڕکردنیەتی، بەرهەم دێت و بەبـازاڕ دەکرێـت. هەمـان پێکهـاتەی کارای دەرمانی داهێنراوی تێدایە و هاوتەرازی ئەوە.

١١- **ڕێبەری ڕێنمایکردن:** بەڵگەنامەیەکە تایبەت بە فەرمانبەرانی بەڕێـوەبەرایەتی و کەرتـی تـایبەت، کە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتیەوە دەردەچێت تێیـدا پێداویسـتی هـونەری و کـارگێڕی و ڕێوشـوێنی جێبەجێکردنی ڕێنماییەکانی تێدا پارێزراوە و پاڵپشت بە پێوەری نەتەوەیی و نێونەتەوەیی، نوێ دەکرێتەوە.

١٢- **پـۆلێنکردن:** کـرداری بژارکـردن و تاکـاننەوەی بەرهەمـی دەرمانسـازی/پزیشـکی لەسـەر بنەمـای پێکهـاتەکەی یـان شـێوازی بەکارهێنـان یـان دروسـتکردنی بـۆ: دەرمـان، پێداویسـتی پزیشـکی، بەرهەمی تەندروستی و بەرهەمی جوانکاری.

١٣- **تۆمارکردن:** پرۆسەیەکە کە تێیدا، کۆمپانیای بەرهەمهێنەر و پێگەی کـارگە و کۆمپانیـای خـاوەن مافی بەبازاڕکردن و بەرهەمی دەرمانسـازی/پزیشـکی دەخرێنەژێـر خوێنـدنەوە و هەڵسـەنگاندنی تەکنیکیەوە پێش ئەوەی مۆڵەتیان پێ ببەخشرێت.

١٤- **بەلیستکردن:** کرداری نووسینەوەی زانیاریی تایبەت بە بەرهەمی دەرمانسازی /پزیشـکی بـۆ نـاو داتابێسی بەڕێوەبەرایەتی.

١٥- **کۆمپانیـای بەرهەمهێـنەر:** ئەو کۆمپانیـاییە کە کـاری بەرهەمهێنـان یـان پەرەپێـدان یـان دیـزاین کردنی یان گشت ئەو کردارانەی بەرهەمی (دەرمانسازی/ پزیشـکی) دەکـات وە بەرهەمەکە لەژێـر ناوی خـۆی یـان نیشـانەی بازرگـانی تـایبەت بەخـۆی بەبـازاڕ دەکـات. مەرج نـیە کـارگەی تـایبەت بەخۆی هەبێت.

١٦- **پێگەی کارگە:** ئەو شوێنەی کرداری بەرهەمهێنانی تێدا دەکرێت. لە یەک یان چەنـد باڵەخـانەیەک پێکدێت کە موڵکی کۆمپانیای بەرهەمهێنەرە، یان بە کرێی گرتووە.

١٧- **هاوردەکـار:** کۆمپانیـایەکی بازرگـانی لەلایەن وەزارەتەوە تۆمـارکراوە و مۆڵەتپێـدراوە. لەلایەن کۆمپانیایەکی بیانیشەوە بۆ نوێنەرایەتیکردنی لە هەرێمدا، دەسەڵاتی پێدراوە، هاوردەکار ئەرکی هێنانی بەرهەمی پزیشکی/دەرمانسازییەکانی لەئەستۆدایە، هەر ئەویش بەرپرسـیارە لە کـواڵێتی بەرهەمەکان تا ئەو کاتەی دەگەنە دەستی دەروازەی فرۆشتن.

مـۆڵەتی هـاوردەکردن: بەڵگەنـامەیەکە کە دەسـەلمێنێت کە ئەو بەرهەمە سـەرجەم پێویسـتیە هونەرییەکانی هاوردەکردنی دابین کردووە.

١٨- **خاوەنی مافی بەبازاڕکردن:** ئەو کۆمپانیایەیە کە لایەنی پەیوەندیدار یاخود بەڕێوەبەرایەتی بۆ ڕێکخستنی ڕێنمایی مۆڵەتی پێداوە بۆ بەبازاڕکردنی بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی لەناو هەرێم یاخود وڵاتی سەرچاوگە.

١٩- **پەسەند کردنی بەڵگەنامە:** ئەو پرۆسەیەیە کە دەسەلمێنێت ئەو بەڵگە یان بروانامەیە لەلایەن دەسەڵات یان کیانێک لەناو ووڵاتی بەرهەمهێنەرەوە یاخود وڵاتی سەرچاوگە دەرچووە، بەبێ ئەوەی هیچ ئاماژەیەک بە دروستی یان نادروستی ناوەڕۆکەکەی بدات. مۆری وەزارەتی دەرەوە و باڵیۆزخانەی عێراق یان نوێنەرایەتی هەرێم لە وڵاتی بەرهەمهێنەری یاخود وڵاتی سەرچاوگەی پێوەیە.

٢٠- **ڕێکارەکانی ڕێکخستن:** ئەو قۆناغ و هەنگاوانەیە کە بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) تێیان دەپەڕێنێت، لەپێناو بەدەستهێنانی مۆڵەتی داواکراو لە بەڕێوەبەرایەتی.

٢١- **بەڵگەنامەی ڕەسەن:** ئەو بەڵگەنامەیەیە کە لەلایەن دەسەڵات یان کیانێکەوە دەرچووە کە هەڵگری زانیاریی پێویست تایبەت بە بابەتەکەیە و مۆر و ئیمزای زیندووی لەسەرە.

٢٢- **بەڵگەنامەی کۆپی:** وێنەیەکی کۆپیکراو لە بەڵگەنامەی ڕەسەن.

٢٣- **واژووی ئەلیکترۆنی:** نیشانەیەکە لەشێوەی پیت، ژمارە، هێما، دەنگ یان هەر نیشانەیەکی تر بەشێوەی دیجیتاڵ لکێنراوە بە دۆکیومێنتێک، کە نیشاندەری پەیوەندییەتی لەگەڵ خاوەنی واژوو. ئیمزای ئەلیکترۆنی کاتێک باوەڕپێکراوە، کە بەڵگەی پێویست لەخۆ بگرێت بۆ ناسینەوەی خاوەن ئیمزاکە و سەلماندنی ڕەزامەندیی خاوەنی ئیمزاکە لەسەر ئەو بابەتانەی کە لە بەڵگە ئەلیکترۆنیەکەدا ئاماژەیان پێکراوە.

٢٤- **بەرهەمی ساختە:** ئەو بەرهەمەیە کە لەسەر بەرهەمێکی فەرمی ڕەسەن ساختە کراوە. بۆ مەبەستی دزینی ناو و ڕەسەنایەتی ئەو بەرهەمە، تا بتوانێ ببێتە جێگرەوەی ئەو بەرهەمە بۆ هەڵخەڵەتاندنی خەڵک تا نیشان بدات کە ئەم بەرهەمە، هاوتای بەرهەمە ڕەسەنەکەیە.

٢٥- **بەرهەمی خەوشدار:** ئەو بەرهەمەیە کە هاوتا نییە لەگەڵ پێوەرە بنەڕەتیەکانی کوالیتی (هێز، کاریگەری، بێگەردی، پاکتاویی، ڕێژەی توانەوەی بەرهەمەکە لەناو لەشدا، یەکنەبوونی کێش و پێکهاتە).

٢٦- **بەرهەمی چەواشەکەر:** ئەو بەرهەمەیە کە ڕووبەرگی دەرمانەکە و/ یان دەرماننامەکەی، زانیاری نادروست و چەواشەکارانە پێشکەش دەکات.

٢٧- **بەرهەمی هاوتەریب:** ئەو بەرهەمەیە کە هاوردەی هەرێم دەکرێت و بەشێوەیەکی فەرمی دروستکراوە و خەسڵەتەکانی هاوتای پێوەرەکانی کۆمپانیای داهێنەرە، بەڵام بەبێ وەرگرتنی مۆڵەت لە بریکاری تاکانەی تۆمارکراو بۆ ئەو بەرهەمە لەناو هەرێمدا.

٢٨-**وولاتی سەرچاوگە:** ئەو وڵاتەی کە بەرهەمەکەی تیا بەدەستدێت، یان دروستدەکرێت، یانیش دوایین پرۆسەی بەرچاوی ئابووری، تێدا هەموار دەکرێت، یان هەر لەوێ بۆی دەکرێت.

٢٩-**بڕوانامەی سەرچاوگە:** بڕوانامەیەکە کە لەلایەن دەستەی سەرپشککراو لە وڵاتی سەرچاوگەوە دەردەچێت، تێیدا وردەکاری کاڵاکانی تێدایە، بۆ مەبەستی دیاریکردنی ئەو تێچووەی کە دەبێت لە بەرامبەریاندا وەربگیرێن.

٣٠- **دەرمان و ماددەی ژێرکۆنترۆڵ:** ماددەی خاو یان بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)ن کە یەک یان زیاترلەیەک ماددەی تێدایە کە لە لیستەکانی (بۆردی نێودەوڵەتی بۆ کۆنترۆڵکردنی ماددەی هۆشبەر) دایە، یانیش لە لیستەکانی یاسای ماددە هۆشبەرەکان و کارتێکەرە عەقلیەکانی هەرێمی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی ٢٠٢٠ دا هەیە یانیش هەر ماددەیەک کە لەسەر داوای وەزارەتەوە، بە ماددەیەکی ژێرکۆنترۆڵ پەسەند کرابێت.

٣١- **ماددەی بەسەرچوو:** ئەو ماددانەن کە شیاو نین بۆ بەکارهێنان بە هۆی بەسەرچوونی ماوەی دیاریکراو کە دانراوە لەلایەن کارگەی بەرهەمهێن.

٣٢-**ماددەی نەخواستراو:** هەر بەرهەمێکی نایاسایی (سەرچاوەی نادیار).

٣٣- **هەڵسەنگاندن:** پرۆسەی هەڵسەنگاندنی بەرهەمی (دەرمانسازی/ پزیشکی) واتە خوێندنەوە بۆ دۆخی بەرهەمەکە لە بوارەکانی: دۆخی تۆماری بەرهەمەکە و هەروەها تۆماری کارگەی بەرهەمهێنەری بەرهەمەکە لە بەڕێوەبەرایەتی، دۆخی وڵاتی بەرهەمهێنەر لە ریزبەندی وڵاتانی سەرچاوە، دۆخی شیکردنەوەی تاقیگەیی بۆ بەرهەمەکە و کارگەی بەرهەمهێنەری لە تاقیگەکانی بەڕێوەبەرایەتی.

٣٤-**شیکردنەوەی تاقیگەیی:** ئەو پرۆسەیەیە کە تێیدا بەرهەمی (دەرمانسازی/ پزیشکی) هەموو شیکردنەوەکانی فیزیاوی، کیمیاوی و مایکرۆبایۆلۆجی لەسەر دەکرێت، لەپێناو دڵنیابوونەوە لە کواڵیتی بەرهەمەکە.

٣٥-**مۆڵەتی بەکارهێنان:** نووسراوی مۆڵەتی بەکارهێنان، نووسراوێکە کە ماف دەدات بە لایەنی داواکاری مۆڵەتی بەکارهێنان، کە بەرهەمە (دەرمانسازی/ پزیشکی) یەکەی، مامەڵەی کڕین و فرۆشتنی پێوە بکات و هەروەها بتوانێت بەرهەمەکانی بداتە بەکارهێنەر (نەخۆش).

٣٦-**چاودێری کاریگەریە لاوەکیەکانی دەرمان**: زانست و ئەو کردارانەیە کە پەیوەندی بە دۆزینەوە، هەڵسەنگاندن، تێگەیشتن، هەروەها ڕێگریکردن لە کاریگەریە لاوەکیەکان یاخود هەر کێشەیەک کە پەیوەندی بە دەرمانەوە هەبێت.

ماددەی (٢): ئامانج

ئامانجی ئەم ڕێنماییانە، دەستەبەرکردنی بەرزترین ئاستی ڕەزامەندیە لە دڵنیایی و کاریگەری و کواڵیتی، لەگەڵ نزمترین ئاستی مەترسی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)، لەڕێی پەیڕەوکردنی پێوەری نەتەوەیی و نێونەتەوەیی و ئەزموونی سەرکەوتووی وڵاتان لەم بوارەدا.

ماددەی (٣): دەسەڵاتەکان

١- وەزارەتی تەندروستی/ بەڕێوەبەرایەتی کۆنترۆلکردنی هێنان و دروستکردنی دەرمان و ئامێر و پێداویستی پزیشکی تاکە دەزگای حکومییە کە بەرپرسە لە جێبەجێکردنی ئەم ڕێنماییە.

٢- بڕگە وماددەکانی ئەم ڕێنماییە دەبێت لەلایەن گشت دامەزراوە و کیان و کەسانی نێو سنووری کارگێڕیی هەرێمدا، جێبەجێ بکرێن.

٣- بە بەڵگەکردنی گشت ڕێکارەکانی هونەری و کارگێڕی و یاسایی، کە بەڕێوەبەرایەتی بەکاریان دێنێت، لەسەر ئاستی ستاندەری پڕاکتیزەکردنی بەڵگەنامەسازی باش.

٤- بە مەبەستی کەمکردنەوەی ڕۆتین، خێراکردنی ڕاییکردنی مامەڵەکان، کەمکردنەوەی بەکار هێنانی کاغەز و ژینگەپارێزی هەروەها، خۆ گونجاندن لەگەڵ پێشکەوتنی تەکنۆلۆجیا پێویستە بەڕێوەبەرایەتی گشت نوسراوەکان، ڕێکارەکانی ڕێکخستن و بەڵگەنامەکان بەپێی توانا بەشێوەی ئەلیکترۆنی دەربکات/ئەرشیف بکات.

٥- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بە دەستەکانی ڕێکخستنی سەرچاوەیی دابنێت لەگەڵ دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە لایەنی کەم هەر دوو (٢) ساڵ جارێک پێداچوونەوەی بۆ بکرێت و لەدوای (٣) مانگ دەبێتە مەرج.

٦- لەکاتی هەر گۆڕانکارییەک لە ڕێبەری ڕێنماییدا، دەبێت ماوەیەکی دیاریکراو دابنرێت تا کۆمپانیای ڕاسپێردراو (هاوردەکار) بتوانێت کارەکانی خۆی لە چوارچێوەی ڕێنمایی نوێدا ڕێکبخات.

٧- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی بە هەماهەنگی لەگەڵ سەندیکای دەرمانسازان و وەزارەت ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بە کردەکانی ڕێکلام کردن و برەودان بە بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی دابنێت لە ماوەی نۆ (٩) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێک ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای شەش (٦) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

٨- بەڕێوەبەرایەتی مافی ئەوەی هەیە بەشێوەی ڕێککەوتن یان گرێبەست داوای هاوکاری لەلایەنی حکوومی یان کەرتی تایبەت لەناوەوە یان دەرەوەی هەرێم بکات، بۆ مەبەستەکانی خزمەتگوزاریی هونەری، لە بوارەکانی خولی ڕاهێنان، تۆمارکردن، پشکنین و شیکردنەوەی تاقیگەیی، ئەویش لەدوای وەرگرتنی ڕەزامەندی پێویست.

ماددەی (٤): (پۆلێنکردنی بەرهەمەکان)

١- بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) دوای بەدیهێنانی ڕێکارەکانی ڕێکخستن بەبازاڕ دەکرێن، بەپێی پۆلێنکردنیان بەگوێرەی ئەم ڕێنماییانە.

٢- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی، ڕێبەرێکی ڕێنماییکردنی تایبەت بۆ پۆلێنکردن و پێداویستییەکانی لەماوەی چوار (٤) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانەوە دابنێت لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای شەش (٦) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (٥): (هاوردەکار و کۆمپانیای هەڵگری مافی بەبازاڕکردن)

یەکەم: هاوردەکار:

١- تەنها هاوردەکار مافی هەیە بەدواداچوون بۆ ئەو کاروبارانەی ڕێکخستنی هاوردەکردن و بەبازارکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) بکات کە لەم ڕێنماییەدا ئاماژەیان پێکراوە، تەنها لەبارێکدا، جگەلەمە باسکرابێت.

٢- هەر دوو ساڵ جارێک مۆڵەتی هاوردەکار نوێ دەکرێتەوە لە ڕێکەوتی پێدانی یەکەم مۆڵەتەوە.

٣- دەبێت هاوردەکار هەموو تواناکانی هونەری، کارگێڕی و دارایی و زانستی هەبێت بۆ بەڕێوەبردنی پرۆسەی هاوردەکردن و دابەشکردن.

٤- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی، ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ پێدانی مۆڵەت و نوێکردنەوەی مۆڵەتی هاوردەکردن دابنێت لەماوەی سێ (٣) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای نۆ (٩) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

٥- هەر کۆمپانیایەکی هاوردەکار دەبێت بەڕێوەبەرێکی هونەری هەبێت کە بەرپرسیار بێت لە کاروباری ڕێکخستن و هونەری تایبەت بە بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی).

٦- کار و چالاکییەکانی هاوردەکار پشت دەبەستێت بە پۆلێنی ئەو بەرهەمە (دەرمانسازی /پزیشکی)یانەی کە هاوردە و دابەش دەکات.

٧- کاروچالاکییەکانی هاوردەکار، ئاستی پێویست لە ئەزموون و لێهاتوویی بەڕێوەبەرە هونەریەکە دیاری دەکات (پزیشکی دەرمانساز بۆ هەموو جۆرە چالاکییەکان، پزیشک بۆ کەل و پەلی پزیشکی، پزیشکی ددان بۆ کەل و پەلی پزیشکی ددان، بایۆلۆجیست یان کیمیاوی بۆ کەل و پەلی تاقیگە، ئەندازیاری پزیشکی بۆ پێداویستی و ئامێری پزیشکی).

٨- کاروچالاکییەکانی هاوردەکار، ڕێکارەکانی ڕێکخستنی داواکراو دەستنیشان دەکات، کە دەبێت پەیڕەو بکرێن، بەئامانجی وەرگرتنی مۆڵەت بۆ بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی).

٩- دەبێت بەڕێوەبەری هونەری، دانیشتووی هەرێم بێت، خزمەتی لە پێنج (٥) ساڵ کەمتر نەبێت و ئەندامی سەندیکای تایبەت بە پیشەکەی بێت.

١٠-هاوردەکار، تەنها لەپاش تەواوکردنی ڕێوشوێنەکانی ڕێکخستن، دەتوانێت کاڵاکانی بەبازاڕ بکات.

١١- هاوردەکار مافی فرۆشتنی بەرهەمەکانی بەم لایەنانەی خوارەوە هەیە:

أ- نەخۆشخانە، بەش و بنکە تەندروستیە حکومیەکان.

ب- ئەو عەمبار و کۆگایانەی دەرمان کە بەشێوەی فەرمی مۆڵەتیان لە وەزارەت یان سەندیکای دەرمانسازانی کوردستان وەرگرتووە

ج- ئەو ناوەند و نەخۆشخانە تایبەتانەی کە بە فەرمی مۆڵەتیان وەرگرتووە.

د- ڕێکخراوە ناحکومی و خێرخوازییەکان کە لەلایەن وەزارەتەوە مۆڵەتیان وەرگرتووە.

ه- ئەو کۆمپانیانەی لەناو هەرێمدا کار دەکەن و بنکە و تیمی پزیشکی تایبەت بە کارمەندانی خۆیان لە پێگەی کاردا هەیە.

و- هاوردەکارێکی تر کە لەلایەن وەزارەتەوە تۆمارکراوە و مۆڵەت پێدراوە، بە مەبەستی دابەشکردن، بەشدارپێکردن لە تەندەر، یاخود فرۆشتنی بەو لایەنانەی لە خاڵەکانی (أ) تاکو (هـ) ئاماژەیان پێکراوە. لەم بارەدا بەرپرسیارێتی کواڵیتی، سەلامەتی، وە کاریگەری بەرهەمەکان دەکەوێتە ئەستۆی هاوردەکاری دووەم لە بەرواری وەرگرتنی بەرهەمەکان لە هاوردەکاری یەکەم. بەرپرسیارێتە کارگێڕی و ڕۆتینیەکانی تری پەیوەست بە بەڕێوەبەرایەتی لە ئەستۆی هاوردەکاری یەکەم دەبێت.

١٢- دەبێت هاوردەکار، گشت زانیاری و دۆکیومێنتەکانی تایبەت بە بەرهەمی هاوردەکراو، بەشێوەی دیجیتاڵ بەلایەنی کەم بۆ ماوەی پێنج ساڵ بپارێزێت ئەم بەڵگەنامانە، لەلایەن پشکنەری بەڕێوەبەرایەتیەوە (کە لەلایەن وەزیرەوە، متمانە پێکراون) پشکنینیان بۆ دەکرێت.

١٣- دەبێت هاوردەکار دەستەڵاتی بەبازاڕکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) لە کارگەیەکی بەرهەمهێنان یاخود کۆمپانیایەکی بیانی خاوەن مافی بەبازاڕکردن یاخود لە کۆمپانیا ناوخۆییەکان وەربگرێت وە کارایی نووسراوی دەسەڵاتدانەکەی لە (١) یەک ساڵ کەمتر نەبێت وە لە (٣) سێ ساڵ زیاتر نەبێت.

١٤- ناکرێت دوو هاوردەکار لەلایەن هەمان کارگەی بەرهەمهێنان یاخود خاوەنی مافی بەبازاڕکردنی هەمان بەرهەم لەیەک کاتدا، دەسەڵاتیان پێبدرێت.

١٥- لە کاتی بوونی زیاتر لە یەک هاوردەکار بۆ یەک کارگەی بەرهەمهێن یاخود یەک کۆمپانیای خاوەن مافی بە بازارکردن ئەوا پێویستە لە نوسراوی دەسەڵات پێدان ئاماژە بە ناوی بەرهەمەکان کرابێت بۆ هەر هاوردەکارێک.

دووەم: کۆمپانیای هەڵگری مافی بەبازاڕکردن:

١- بەڕێوەبەرایەتی مۆڵەت دەداتە کۆمپانیا خۆماڵیەکان بە مەبەستی گۆڕینی چالاکی زانستیان لە هاوردەکارەوە بۆ هاوردەکار و هەڵگری مافی بەبازاڕکردن، وە پێویستە ئەو کۆمپانیانە لە بەڕێوەبەرایەتی تۆمار بکرێنەوە.

٢- بۆ پێدانی مۆڵەت پێویستە هاوردەکار پێشتر تۆمارو مۆڵەت پێدراو بێت لە وەزارەت و بەڕێوەبەرایەتی وە چالاکیەکانی تایبەت بێت بە بواری دەرمان.

٣- مەرجە بۆ گۆڕینی چالاکی بۆ هەڵگری مافی بەبازاڕکردن، هاوردەکار جگە لە بەڕێوەبەری هونەری، دەرمانسازێکی شارەزای هەبێت بۆ وەرگرتنی بەرپرسیارێتی کە ئەزموونی لە دە (١٠) ساڵ کەمتر نەبێت لە بواری کاروباری جۆری دەرمان و ئەندامی سەندیکای دەرمانسازانی کوردستان بێت.

٤- دەبێت هاوردەکار بۆ ئەوەی مۆڵەتی کۆمپانیای هەڵگری مافی بەبازاڕکردن وەربگرێت، خاوەنی سیستەمی چاودێری کاریگەریە لاوەکیەکانی دەرمان بێت، وە مەرجە لەژێر سەرپەرشتی دەرمانسازێکی ڕاهێنراو بێت لەو بوارە و ئەزموونی لە پێنج (٥) ساڵ کەمتر نەبێت و ئەندامی سەندیکای دەرمانسازانی کوردستان بێت.

٥- دوای وەرگرتنی مۆڵەت، خاوەنی مافی بەبازاڕ کردن دەبێت دۆسیەکانی ئەو بەرهەمانەی بەبازاڕیان دەکات بەشێوەی دۆسیەی تەکنیکی هاوتاکراو بەپێی ستانداردەکانی کۆنفڕانسی نێونەتەوەیی بۆ هاوتاکردن پێشکەش بە بەڕێوەبەرایەتی بکات بە مەبەستی تۆمارکردنیان.

٦- پێویستە هاوردەکار نوسراوێکی بەڵێننامە پێشکەش بکات کەوا گەرەنتی ئەو بەرهەمانە دەکات کە بەبازاڕیان دەکات لە هەرێمی کوردستان-عێراق لەڕووی سەلامەتی و کاریگەری و کواڵیتی.

٧- کۆمپانیای هەڵگری مافی بەبازاڕکردن دەتوانێت خاوەندارێتی مافی بەبازاڕکردنەکەی بگوازێتەوە بۆ کۆمپانیایەکی تر کە تۆمارکراوە لە بەڕێوەبەرایەتی وەک هەڵگری مافی بەبازاڕکردن. بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە دۆکیومێنت و بەڵگەی ڕوون پێشکەش بکات.

٨- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بە پێویستیەکان و ئەرک و مافەکان وە مۆڵەت پێدانی کۆمپانیای خاوەنی مافی بەبازاڕکردن دابنێت لەماوەی یەک (١) ساڵ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوساڵ جارێک ڕێبەری ڕێنماییەکە بەپێی پێوەرە نەتەوەیی و نێونەتەوەییەکان نوێ بکرێتەوە و پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای نۆ (٩) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (٦): (پەسەند کردنی بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی)

١- هەموو دەرمانێک دەبێت پەسەند بکرێت (لەڕووی پێکهاتەی کارا و ناکارا، هێز، بەکارهێنانی، شێوەی دەرمانسازی، ژەمی دیاریکراو و شێوازی بەکارهێنانی) بۆ دڵنیابوون لەوەی کە ئەم بەرهەمە بۆ بەکارهێنانی مرۆیی شیاوە.

٢- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی، ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ پێویستییەکانی پەسەندکردنی بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی دابنێت لەماوەی دوو (٢) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای سێ (٣) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

٣- هەر دەرمانێک تەنها جارێک پەسەند دەکرێت و پێویستی بە دووبارە پەسەندکردن نییە.

٤- هەر دەرمانێک کە جیاواز بێت لەڕووی پێکهاتە، هێز، بەکارهێنان، شێوەی دەرمانسازی، ژەمی دیاریکراو و شێوازی بەکارهێنانی لە دەرمانی پێشوو، ئەوا ئەو دەرمانە وەکو دەرمانێکی نوێ پەسەند دەکرێت.

٥- لەهەرکاتێک کە لەلایەن دەسەڵاتێکی نێودەوڵەتی تایبەت بە ڕێکخستنەوە، یان لەلایەن وەزارەتی فیدراڵی یان وەزارەت یان بەڕێوەبەرایەتی زانیارییەک دەرچوو کە بسەلمێنێت ئەم دەرمانە مەترسی دەبێت لەبەکارهێنانی مرۆیی، پەسەندکردنی ئەو دەرمانە هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی (٧): (تۆمار کردن و بەلیستکردن)

١- هاوردەکار یان نوێنەری دەسەڵات پێدراو لەلایەن خاوەنی مافی بەبازاڕکردنەوە، مافی تۆمارکردن و بەلیستکردنی بەرهەمەکانی هەیە.

٢- بەڵگەنامەکان بە زمانی کوردی یان عەرەبی یان ئینگلیزی پێشکەش دەکرێن.

٣- دەبێت گشت پێگەکانی کارگە و بەرهەمەکانیان (دەرمانسازی/پزیشکی) لە بەڕێوەبەرایەتیدا تۆمار/ بەلیست بکرێت.

٤- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی بە شێوەی فەرمی هاوردەکار یان کەسی دەسەڵات پێدراو لە هەموو بڕیارەکانی تایبەت بە تۆمارکردن (تۆمارکردن، دووبارە تۆمارکردن، هەڵپەساردنی تۆمار، گۆڕانکاری لە تۆمار یان هەڵوەشاندنەوەی تۆمار) و هەر بڕیارێک تایبەت بێت بە پێگەی کارگە و بەرهەمەکانی ئاگادار بکاتەوە، بەپێچەوانەوە، ئەو بڕیارەی دراوە، کاری پێناکرێت.

یەکەم: تۆمارکردنی کۆمپانیای بەرهەمهێنەر و پێگەی کارگە:

١- دەبێت سەرجەم کۆمپانیا بەرهەمهێنەرەکان و پێگەکانی کارگە ناوخۆیی و بیانیەکان بۆ بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی)یەکان لە میانی تایبەتمەندی بەڕێوەبەرایەتیدا تۆمار بکرێت.

٢- دەبێت هەر کۆمپانیایەکی بەرهەمهێنەر یان پێگەیێکی کارگەی تۆمارکراو لە وەزارەتی تەندروستی فیدراڵی، لە بەڕێوەبەرایەتیش تۆمار بکرێت.

٣- لە بەڕێوەبەرایەتیدا تەنیا پشت بە هێڵەکانی بەرهەمهێنانی پشتپێبەستراو لە بڕوانامەی تۆمارکردنی کۆمپانیای بەرهەمهێنەر یان پێگەی کارگەی فیدراڵی دەبەسترێت.

٤- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ پێویستییەکانی تۆمارکردن و دووبارە تۆمارکردن و گواستنەوە و گۆڕینی ناو و زیادکردنی هێڵی بەرهەمهێنانی نوێی کۆمپانیای بەرهەمهێنەر یان پێگەی کارگە دابنێت لەماوەی دوو (٢) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای شەش (٦) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

٥- ئەو چەند پێگەی كارگە كە خاوەندارێتیان دەگەڕێتەوە بۆ یەک كۆمپانیـا، دەبێـت هەریەكە بە جیـا تۆمار بكرێن.

٦- تۆمـاركردنی كۆمپانیـای بەرهەمهـێن یـان پـێگەی كـارگە، لە مـاوەی كـارایی بڕوانـامەی كـواڵیتی پێشكەشكراو بە زیادكردنی یەک ساڵ كارا دەبێت.

٧- بۆ دووبارە تۆمـاركردنی كۆمپانیـای بەرهەمهـێن یـان پـێگەی كـارگە، دەبێـت بڕوانـامەیەكی نـوێی كواڵیتی بە ماوەی كارایی نوێوە پێشكەش بكرێت.

٨- تەنهـا ئەو هێڵـی بەرهەمهێنـانەی كە لەو بڕوانـامەی كـواڵیتی كە لەلایەن دەسـتەكانی ڕێكخسـتنی سەرچاوەیدا دەرچوون، ئاماژەیان پێكراوە، جێی متمـانەن، بەپـێچەوانەوە، دەبێـت پـێگەی كـارگە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتیەوە بپشكنرێت.

٩- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێكـی ڕێنمـایی تـایبەت بـۆ پێویسـتییەكانی پشكنینی پـێگەی كـارگە دابنێـت لەمـاوەی شـەش (٦) مانـگ لە دەرچـوونی ئەم ڕێنماییـانە و لایەنـی كەم هەر دوو سـاڵ جارێكیش ڕێبەری ڕێنماییەكە پێداچوونەوەی بۆ بكرێت، هەر گۆڕانكاریەک لە ڕێـبەرەكەدا بكرێـت لەدوای نۆ (٩) مانگ لە گۆڕانكاری كردنەكە دەبێتە مەرج.

١٠- دەسەڵاتی تۆماركردن پاڵپشت بە پشكنینی بەڕێوەبەرایەتی پێنج (٥) ساڵ دەبێت.

١١- نوێكردنەوەی تۆماركردنی پێگەی كارگەی تۆماركراو، بەپێـی پشـكنینی بەڕێـوەبەرایەتی، دەبێـت جارێكی تر پشكنینی بۆ بكرێتەوە.

١٢- بۆ زیادكردنی هێڵێكی بەرهەمهێنانی نـوێ بـۆ كۆمپانیـایەكی بەرهەمهـێن یـان پێگەیێكـی كـارگەی تۆمـاركراو بەپێـی بڕوانـامەی تۆمـاركردنی فیـدراڵی، بە پێشكەشـكردنی بڕوانـامەیەكی نـوێی تۆمـاركردنی فیـدراڵی ئەنجـام دەدرێـت، كە هـێڵە نـوێیەكە لەخـۆ دەگرێـت، یـان بە پێڕەوكردنـی ڕێكارەكانی زیادكردنی هێڵێكی بەرهەمهێنانی نوێ پاڵپشت بەم ڕێنماییانە.

١٣- لەكاتی گواستنەوەی پێگەیەكی كارگەی تۆماركراو لە شوێنێكەوە بـۆ شـوێنێكی تـر، دەبێـت وەک پێگەیەكی كارگەی نوێ، بەپێی ئەم ڕێنماییانە تۆمار بكرێت.

١٤- لەكاتی گۆڕینی ناوی كۆمپانیای بەرهەمهێن یان پـێگەی كـارگە، دەبێـت بڕوانـامەی كـواڵیتی نـوێ بەناوە نوێیەكە و بە هەمان ناونیشانی پێگە كۆنەكە پێشكەش بكرێت.

١٥- لەكـاتی ڕوودانــی هەر گۆڕانكـارییەک لە هێڵەكـانی بەرهەمهێنــانی ئامــاژەپێكراو لە بڕوانــامە نـوێیەكەی كواڵیتیـدا، كە پێشكەشـكراوە بـۆ مەبەسـتی دووبـارە تۆمـاركردنەوە یـان زیـادكردنی هێڵێكی نوێی بەرهەمهێنان یان گۆڕینی ناوی كۆمپانیای بەرهەمهێن یـان پـێگە یـان گواسـتنەوەی پێگەی كارگەكە، تەنیا هێڵەكانی ئاماژەپێكراوی بەرهەمهێنان لەنـاو نـوێترین بڕوانـامەی كواڵیتیـدا كاری پێ دەكرێت.

١٦- پێشینەیی بۆ تۆمارکردن و دووبارە تۆمارکردنی کۆمپانیای بەرهەمهێن و پێگەکانی کارگە لە بەڕێوەبەرایەتیدا بەم شێوەیەیە:

أ- کارگەی خۆماڵی

ب- کارگەی کۆمپانیا جیهانیە داهێنەرەکانی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)

ج- کارگەی بەرهەمە هاوتاکان.

دووەم: تۆمارکردن و بەلیستکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)

١- دەبێت گشت بەرهەمەکانی (دەرمانسازی/پزیشکی)، پێش ئەوەی هاوردەی ناو هەرێم بکرێن، تۆمار یان بەلیست بکرێن.

٢- بۆ تۆمارکردنی دەرمان، دەبێت پێشوەختە پەسەند کرابێت.

٣- بۆ تۆمارکردن یان بەلیستکردنی هەر بەرهەمێکی (دەرمانسازی/پزیشکی)، دەبێت پێگەی کارگە و هێلی بەرهەمهێنان پێشوەختە تۆمار کرابێت.

٤- دەبێت خاوەنی مافی بەبازاڕکردن، نووسراوێکی دووپاتکردنەوەی ڕوون پێشکەش بکات، بەوەی کە ئەو زانیاری تەواوی لەسەر ناوەڕۆکی ئەم ڕێنماییانە و ئەو ڕێبەرانەی ڕێنماییکردن کە لێیانەوە دێنەکایەوە هەیە، ئاشنایە بەو ئەرک و بەرپرسیارێتی و سزایانەی، کە لە پابەندنەبوون بەم ڕێنماییانەوە دەکەونەوە، هەروەها پابەندبوون بەم ڕێنماییانە بە بەشێک لە هەر گرێبەستێک دادەنرێت، کە لە نێوان خاوەنی مافی بەبازاڕکردن و هاوردەکار دەبەسترێت.

٥- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ پێویستییەکانی تۆمارکردن و دووبارە تۆمارکردن و گۆڕانکاری لە تۆمارکردن و مەرجەکانی ناوی بازرگانی و پاکەتبەندی و ڕووبەرگی بەرهەمەکە و دەرمانانامەکە و گۆڕانکارییەکانی بەرهەمی (دەرمانسازی/ پزیشکی) دابنێت لەماوەی چوار (٤) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای نۆ (٩) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

٦- بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) پێشکەشکراو بۆ تۆمارکردن و بەلیستکردن، دەبێت بەکارهێنراو بێت لە وڵاتی بەرهەمهێنەری یاخود وڵاتی خاوەنی مافی بەبازاڕکردن وە هەڵگری بڕوانامەی بەکارهێنان بێت.

٧- تۆمارکردن و بەلیستکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) بۆ ئەو ماوەیە کارایە کە لە بڕوانامەی کواڵیتی بەرهەمەکە یان تۆماری سەرەتایی بەرهەمەکەدا ئاماژەی پێکراوە، سەرەڕای ئەوەش ساڵێک زیادە دادەنرێت.

٨- ئەگەر ئاماژە بۆ ماوەی کارایی نەکرابوو، ئەوا ماوەی سێ (٣) ساڵ وەک ماوەی کارایی بۆ دەرمان و ماوەی (٢) ساڵ بۆ گشت بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی)یەکانی تر دادەنرێت.

٩- دەکرێ دەرمان تۆمار بکرێت، ئەگەر:

أ- بڕوانامەی تۆمارکردن یان بەکارهێنانی لە دەستەیەکی ڕێکخستنی سەرچاوەییەوە وەرگرتبێت.

ب- بڕوانامەی تۆمارکردن یان بەکارهێنانی لە دوو (٢) دەستەی ڕێکخستنی ناسەرچاوەییەوە وەرگرتبێت.

ج- خاوەنی مافی بەبازاڕکردن بەلایەنی کەم سێ (٣) بەرهەمی تۆمارکراوی کارای لە وەزارەتی تەندوستی فیدراڵی هەبێت. ئەگەر خاوەنی مافی بەبازاڕکردن تەنها خاوەنی یەک یان دوو بەرهەم بێت ئەوا پێویستە بەرهەمەکەی یان هەردوو بەرهەمی لە وەزارەتی تەندروستی فیدراڵی تۆمارکراو بێت.

د- خاوەنی مافی بەبازاڕکردن کۆمپانیایەکی خۆماڵی بێت ، یاخود دۆسیەی دەرمانەکەی بەشێوەی (دۆسیەی تەکنیکی هاوتاکراو) وە بەپێی ڕێنماییەکانی (کۆنفڕانسی نێونەتەوەیی بۆ هاوتاکردن) بەردەست بێت.

١٠- لەکاتی هەر گۆڕانکاری کردنێک لە بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)، دەبێت پێشوەختە ئەم گۆڕانکارییە لە بەڕێوەبەرایەتی جێگیر بکرێت، دوای پێشکەشکردنی بەڵگەکان، کە ئەم گۆڕانکارییە کار لە کواڵیتی و توانستی بەرهەمەکە ناکات.

١١- پێشینەیی بۆ تۆمارکردن و بەلیستکردن و دووبارەتۆمارکردن بۆ بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) لە بەڕێوەبەرایەتی بەم شێوەیە:

أ-بەرهەمی خۆماڵی

ب- بەرهەمی داهێنراو کە بڕوانامەی پاکانەی داهێنانی هەیە

ج- بەرهەمە گشتییەکانی تر

سێیەم: تۆمارکردن و بەلیستکردنی ماددەی سەرەتایی و خاو

١- دەبێت گشت مادده سەرەتایی و خاوەکان کە کارگە خۆماڵیەکان هاوردەیان دەکەن لە بەڕێوەبەرایەتی تۆمار یان بەلیست بکرێن.

٢- تەنها ئەو مادده سەرەتایی و خاوانەی لە بەڕێوەبەرایەتی تۆمار یان بەلیست کراون مۆڵەتی هێنانە ژوورەوەیان پێدەدرێت.

٣- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بە پێویستیەکانی تۆمارکردن، بەلیستکردن، هەروەها هاوردەکردنی ماددەی سەرەتایی و خاو دابنێت لە ماوەی یەک (١) ساڵ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای نۆ (٩) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

چوارەم: هەڵپەساردن و هەڵوەشاندنەوەی تۆمارکردن و بەلیستکردن

١- تۆمارکردن یان بەلیستکردنی بەرهەمی(دەرمانسازی/پزیشکی)،کە لە شیکردنەوەی تاقیگەیی یان هونەری دەرنەچێت، بەهۆکارگەلێکی کارگەییەوە، بە رێژەی (١٠%) یان زیاتر لەنۆرەکانی هاوردەکردن، لە نێو یەک مۆڵەتی هاوردەکردنەوە هەڵدەپەسێردرێت، بەرهەمەکەش بۆ ماوەی ساڵێکی تەواو مۆڵەتی هاوردەکردنی نوێی پێنادرێت لە ڕێکەوتی کۆتایی هاتنی مۆڵەتی ئێستاوە

٢- لەکاتی دووبارە دەرنەچوونی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) بە هەمان هۆکار کە لە برگەی (١) دا هاتووە، مۆڵەتی هاوردەکردنی بەیەکجاری هەڵدەوەشێنرێتەوە و ڕێگە بەدووبارەتۆمارکردنەوە یان بەلیستکردنەوەی نادرێت.

٣- تۆمارکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) لەکاتی دەرکەوتنی زانیاریی لەبارەی مەترسییەکانی تەندروستی، کە لە بەکارهێنانیدا دروست دەبن، هەڵدەوەشێنرێتەوە.

٤- متمانەی هێڵی بەرهەمهێنان هەڵدەپەسێردرێت لەکاتی هەڵپەساردنی تۆماری دوو (٢) یان زیاتر لە دوو بەرهەمی ئەم هێڵە لە یەک کاتدا، هەروەها مۆڵەتی هاوردەکردنی نوێ بۆ بەرهەمەکانی ئەم هێڵە نادرێت بۆماوەی ساڵێک لە ڕێکەوتی کۆتایی هاتنی مۆڵەتەکە یان ئەو مۆڵەتی هاوردەکردنانەی کاری پێدەکات.

٥- متمانەی هێڵی بەرهەمهێنان هەڵدەوەشێنرێتەوە لەکاتی دووبارە هەڵپەساردنی هێڵەکە لەبەر هەمان ئەو هۆکارانەی لە برگەی (٤) دا باسیان لێوەکراوە و دووبارە متمانەی بۆ ناگەڕێتەوە.

٦- تۆمارکردنی پێگەی کارگە بە هەموو هێڵی بەرهەمهێنانەکانیەوە هەڵدەپەسێردرێت لە دەرئەنجامی هەڵپەساردنی دوو هێڵی بەرهەمهێنانی لە یەک کاتدا و ڕێگەش نادرێت کە بەرهەمەکانی ئەم پێگەیە مۆڵەتی نوێ بۆ هاوردەکردن بەدەست بهێنن بۆ ماوەی ساڵێک لە ڕێکەوتی کۆتایی هاتنی مۆڵەتەکە یان ئەو مۆڵەتی هاوردەکردنانەی کاری پێدەکات.

٧- تۆمارکردنی پێگەی کارگە بە گشت هێڵەکانی بەرهەمهێنانیەوە هەڵدەوەشێنرێتەوە لە دەرئەنجامی دووبارە هەڵپەساردنی تۆماری پێگە بەو هۆکارانەی لە برگەی (٦) دا باس کراوە، و ڕێگەش بە دووبارە تۆمارکردنەوەی نادرێت.

٨- تۆمارکردنی پێگەی کارگە هەڵدەپەسێردرێت لە دەرئەنجامی دووبارە تۆمارنەکردنەوەی پێگەی کارگە لە ماوەی ساڵێکی ڕۆژ-ژمێری لە تێپەڕبوون بەسەر بڕوانامەی کواڵیتی یان تۆمار بەپێی ڕێنماییەکان، سەرەڕای ئەوەش مۆڵەتی نوێی هاوردەکردن بۆ بەرهەمەکانی نادرێت.

٩- تۆمارکردنی پێگەی کارگە هەڵدەوەشێنرێتەوە، لەکاتی نوێنەکردنەوەی تۆمارکردنی پێگەی کارگە لەماوەی زیاتر لە یەک ساڵی ڕۆژ-ژمێری لە تێپەڕبوون بەسەر بڕوانامەی کواڵیتی، سەرەڕای ئەوەش گشت مۆڵەتی هاوردەکردنی بەرهەمەکانی هەمان پێگەی کارگە هەڵدەوەشێندرێنەوە.

١٠-تۆمارکردنی پێگەی کارگە لەکاتی گۆڕینی یان گواستنەوەی بۆ پێگەیەکی نوێ هەڵدەوەشێنرێتەوە.

پێنجەم: مەرجەکانی تۆمارکردن

١- هیچ بەرهەمێک تۆمارناکرێت، ئەگەر هەڵگری ناوێکی بازرگانی هاوشێوەی ناوی بازرگانی بەرهەمی (دەرمانسازی/ پزیشکی) داهێنراو بێت، هەتا ئەگەر لە بەڕێوبەرایەتیش تۆمارنەکرابێت.

٢- هیچ بەرهەمێک تۆمارناکرێت، کە ناوێکی بازرگانی هاوشێوەی ناوی بازرگانی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) کە لە بەڕێوەبەرایەتیدا لە هەمان ڕیزبەندیدا تۆمارکراو بێت.
٣- هەمان بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)، لە هەمان خاوەن مافی بەبازاڕکردنەوە، بە دوو ناو لە بەڕێوەبەرایەتی، تۆمار ناکرێت.
٤- دەبێت سەرجەم زانیارییەکانی سەر ڕووبەرگ و دەرماننامەکە بە زمانی کوردی، ئینگلیزی یان عەرەبی نووسرابێت و بەشێوەیەک نووسرابێت کە لابردن و سڕینەوەیان ئاسان نەبێت.
٥- دەبێت ئەو بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) یەی کە لەژێر مافی ئیمتیازدا دروستکراوە، نووسراوی ڕەزامەندی کۆمپانیای دایک (هەڵگری لۆگۆی بازرگانی ڕەسەن) لەسەر تۆمارکردنی ئەم بەرهەمە لە بەڕێوەبەرایەتیدا هاوپێچ بکرێت.
٦- مەرجە لۆگۆ و ناو و ناونیشانی خاوەنی مافی بەبازاڕکردن لەسەر ڕووبەرگی دەرەوەی پاکەتەکە و سەر بەرهەمەکە ئاماژەی پێکرابێت، بەڵام مەرج نییە ناو و ناونیشانی کۆمپانیای بەرهەمهێنەر ئاماژەی پێکرابێت.
٧- ئەگەر ناو و ناونیشانی پێگەی بەپاکەت کردن و پێگەی کارگە جیاواز بێت لە خاوەنی مافی بەبازاڕکردن، دەبێت لە دەرماننامەکەیدا، ئاماژە بە هەموویان بکرێت.
٨- ئەو بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) یانەی کە پێویستیان بە دەرماننامە نیە، ئەوا دەبێت ناو و ناونیشانی خاوەنی مافی بەبازاڕکردن و پێگەی کارگەکەیان لەسەر ڕووبەرگی دەرەوەی پاکەتەکە و سەر بەرهەمەکە نووسرابێت.

شەشەم: تۆمارکردن و بەلیستکردنی بەرهەمی دروستکراو بەپێی گرێبەست

١- دەبێت تۆمارکردنی پێگەی کارگە و هێڵی بەرهەمهێنان پاڵپشت بەم ڕێنماییانە، پێش تەواوکردنی تۆمارکردن/بەلیستکردنی بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی ئەنجام بدرێت.
٢- تۆمارکردنی بەرهەمی دروستکراو بەپێی گرێبەست هەمان ڕێنماییەکانی تۆمارکردن/بەلیستکردنی بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی کەلەم ڕێنماییانەدا هاتوون لەسەر جێبەجێ دەکرێت.
٣- بۆ تۆمارکردن/بەلیستکردنی بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی بەپێی گرێبەست پێویستە دۆسیەی بەرهەمەکە پێشکەشی بەڕێوەبەرایەتی بکرێت.

حەوتەم: گۆڕینی بریکار لە هاوردەکارێکەوە بۆ یەکێکی تر

١- دەکرێت بریکار لە هاوردەکارێکەوە بۆ یەکێکی تر بگۆڕدرێت، لەکاتی کۆتاییهاتنی ماوەی نوسراوی دەسەڵات پێدانی هاوردەکاری یەکەم.
٢- ئەگەر هاتوو ماوەی کارایی نوسراوی دەستەڵات پێدانی هاوردەکاری یەکەم بەکۆتا نەهاتبێت، ئەوا دەبێت کۆمپانیای دروستکەر یان خاوەنی مافی بەبازاڕکردن، ڕەزامەندی هاوردەکاری یەکەم بۆ گۆڕینی بریکار بەدەست بێنێت.

٣- لە کاتی گۆڕینی بریکار، پێویستە کارگەی بەرهەمهێن یان کۆمپانیای خاوەنی مافی بەبازاڕکردن ڕەچاوی بڕی کۆگاکراوی بەرهەمەکانی بکات لەلایەن بریکاری یەکەمەوە، بۆ ئەوەی بریکاری یەکەم بتوانێت بڕی کۆگاکراو بەبازاڕ بکات یاخود ڕادەستی بریکاری دووەم بکات بەر لەوەی بەرهەمەکان بەسەر بچن.

٤- لەکاتی بوونی بڕیارێکی دادوەری لەلایەنی ناوبژیکارەوە، بەپێی گرێبەستی بەستراو لەنێوان هەردوو لایەنەکەدا، هەر کاتێک دادگا بە کۆتایهێنانی گرێبەستەکە بڕیار دەدات، ئەوا کارگەی بەرهەمهێن یان خاوەن مافی بەبازاڕکردن مافی گۆڕینی بریکاری بۆ هاوردەکارێکی تر دەبێت.

ماددەی (٨): (نرخ دانان)

١- هەموو بەرهەمەکانی (دەرمانسازی/ پزیشکی) پێش وەرگرتنی مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە یان مۆڵەتی هاوردەکردن لە بەرێوەبەرایەتی دەبێت بە پرۆسەی نرخ داناندا بڕوات و نرخی بۆ دابنرێت.

٢- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی، ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ نرخ دانانی بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی) یەکان دابنێت لەماوەی چوار (٤) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای سێ (٣) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (٩): (مۆڵەتی هاوردەکردن و هەناردەکردن)

یەکەم: مۆڵەتی هاوردەکردن

١- تەنها ئەو بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی) یانەی کە لە بەڕێوەبەرایەتی بەلیست و تۆمار کراون، مۆڵەتی هاوردەکردنیان پێدەدرێت.

٢- مۆڵەتی هاوردەکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) تەنها بۆ هاوردەکاری ڕێگەپێدراو دەدرێت و دەردەچێت.

٣- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ پێویستیەکانی هاوردەکردن دابنێت لەماوەی دوو مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای نۆ (٩) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

٤- مۆڵەتی هاوردەکردن تەنها بۆ ماوەی ساڵێک کارا دەبێت، دەشێت بۆ ماوەی دوو مانگیش درێژ بکرێتەوە ئەگەر هاتوو داوای نوێکردنەوەی مۆڵەتەکە کرابێت و بەڵگەنامە پێشکەشکراوەکان لە چاوەڕوانی هەڵسەنگاندندا بن. بەپێچەوانەوە، ئەوا لەگەڵ دوایین ڕۆژی ماوەی کارایی، مۆڵەتەکەش بەسەر دەچێت.

٥- مۆڵەتی هاوردەکردن مافی هاوردەکار بۆ هاوردەکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) دەپارێزێت، سەرەڕای ئەو گۆڕانکاریانەی کە دەشێت بەسەر دۆخی تۆمارکردنی بەرهەمەکە یان پێگەی کارگەکەی بێن.

٦- دەکرێت مۆڵەتی هاوردەکردن بۆ یەک بەرهەم یان کۆمەڵێک بەرهەم دەربچێت کە هەموویان هەمان پێگەی کارگەیان هەیە.

٧- لەکاتی سەلماندنی ئەوەی کە بەرهەم یان پێگەی کارگە، تایبەتمەندییەکانی کوالێتی پێشێل کردووە، کە لەسەر ئەو بنەمایانەوە تۆمار کراوە و ئەگەری مەترسی لەسەر تەندروستی مرۆڤ هەیە، هەڵدەوەشێنرێتەوە.

٨- بۆ پێدانی مۆڵەتی هاوردەکردن بۆ بەرهەمی ژێرکۆنترۆڵ، دەبێت سەرەتا نووسراوی ڕەزامەندی لەلایەن وەزارەتەوە وەرگرتبێت کە تێیدا ئاماژە بە جۆر و بڕ و کۆمپانیای بەرهەمهێنەر و وڵاتی سەرچاوگەکەی کرابێت.

٩- نموونەی پزیشکی بەخۆڕایی، پێویستیان بە مۆڵەتی هاوردەکردن نیە.

دووەم: مۆڵەتی هەناردەکردن

١- بەڕێوەبەرایەتی کارئاسانی دەکات بۆ پێدانی مۆڵەتی هەناردەکردن بۆ کارگە خۆماڵیەکان بەهەماهەنگی لەگەڵ دەزگا پەیوەندیدارەکانی تر لە چوارچێوەی یاسا و ڕێنماییە بەرکارەکان لە هەرێمی کوردستان-عێراق بە مەبەستی هەناردەکردنی بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکیەکان) یان بۆ دەرەوەی وڵات.

٢- تەنها ئەو بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی) یانەی لە بەڕێوەبەرایەتی تۆمار و بەلیست کراون مۆڵەتی هەناردەکردنیان پێدەردرێت.

٣- مۆڵەتی هەناردەکردن تەنها بۆ کارگەی بەرهەمهێنەری خۆماڵی تۆمارکراو لە بەڕێوەبەرایەتی دەدرێت و دەردەچێت.

٤- دەکرێت مۆڵەتی هەناردەکردن بۆ یەک بەرهەم یان زیاتر دەربچێت کە هەموویان هەمان پێگەی کارگەیان هەیە.

٥- بۆ پێدانی مۆڵەتی هەناردەکردن بۆ بەرهەم و ماددەی ژێرکۆنترۆڵ دەبێت هەناردەکار سەرەتا نوسراوی ڕەزامەندی لەلایەن وەزارەتەوە وەرگرتبێت.

٦- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ پێویستیەکانی هەناردەکردن دابنێت لەماوەی (٩) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای چوار (٤) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (١٠): مۆڵەتی هێنانەژوورەوە (ڕێگەپێدان)

١- مـۆڵەتی هێنـانە ژوورەوە تەنهـا بـۆ هێنـانە ژوورەوەی بەرهەمەکـانە، ، نابێـت مـامەڵە بە بەرهەمە (دەرمانسـازی/ پزیشـکی)یەکـانەوە بکرێـت تـاکو مـۆڵەتی بەکارهێنـان وەردەگرێـت و سـتیکەری بەڕێوەبەرایەتی لێ دەدرێت.

٢- مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە بۆ هەر بارێک تەنها یەک جار دەدرێت وە ماوەکەی (٩٠) ڕۆژ دەبێت.

٣- مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە بەو بەرهەمە دەرمانسازیانە دەدرێت کە لە لیستی نیشتیمانی دا پەسـەند کـراون وە هێـڵ و پـێگەی کـارگەی بەرهەمهێنانیـان لە بەڕێـوەبەرایەتی تۆمـار کـراون و مـۆڵەتی هاوردەکردنیان هەیە.

٤- مـۆڵەتی هێنـانە ژوورەوە بەو بەرهەمە پزیشـکی یـانە دەدرێـت کە پـێگەی سـەرەکی کـارگەی بەرهەمهێنانیان لە بەڕێوەبەرایەتی تۆمار کراوە یان بە لیست کراوە وە گشت پێگە و هێڵەکانی تر بە لیست کراون.

٥- دەبێـت وێنەیەکـی ڕوونـی بەرهەمە ڕاستەقینەکە پێشـکەش بکرێـت لەگەڵ ژمـارەی نـۆرەکە، کە هاوردەکار هاوردەیان دەکات.

٦- دەبێــت گشــت بەڵگەنامەکــانی بــارکردن، ڕەســەن و پەســەندکراو بــن، یــان بەڵێننــامەیەکی پێشوەختەیان دابێت بۆ دابینکردنیان لە ماوەی یەک مانگ لە ڕێکەوتی مۆڵەتی هێنانە ژوورەوەدا.

٧- دەبێت بەڕێـوەبەرایەتی ڕێبەرێکـی ڕێنمـایی تـایبەت بـۆ پێویسـتییەکانی هێنـانە ژوورە دابنێـت لەمـاوەی دوو (٢) مانـگ لە دەرچـوونی ئەم ڕێنماییـانە و لایەنـی کەم هەر دوو سـاڵ جـارێکیش ڕێبەری ڕێنمـاییەکە پێـداچوونەوەی بـۆ بکرێـت، هەر گۆڕانکـاریەک لە ڕێـبەرەکەدا بکرێـت لەدوای چوار (٤) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

یەکەم: دەرمان و ماددەی ژێرکۆنترۆڵ

١- ڕێــگە بە هێنــانە ژوورەوەیــان دەدرێــت لەســەر بنەمــای مــۆڵەتی هــاوردەکردن پاڵپشــت بەو ڕەزامەندیەی کە پێشتر لە وەزارەتەوە پێی دراوە.

٢- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بـۆ دەرمـان و بەرهەمـی ژێرکـۆنترۆڵ دابنێـت؛ لەماوەی شـەش (٦) مانـگ لە دەرچـوونی ئەم ڕێنماییـانە و لایەنـی کەم هەر دوو سـاڵ جـارێکیش ڕێبەری ڕێنمـاییەکە پێـداچوونەوەی بـۆ بکرێـت، هەر گۆڕانکـاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێـت لەدوای چوار (٤) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

دووەم: کڕینی حکومی (گرێبەستی حکومی)

دەبێــت دامەزراوەکــانی حکــومەت تەنیــا ئەو بەرهەمە (دەرمانســازی/پزیشــکی)یــانە بکــڕن کە لە بەڕێوەبەرایەتیدا مۆڵەتی بەکار هێنانیان هەیە وە ستیکەری بەڕێوەبەرایەتیان پێوەیە.

سێیەم: دەرمانی دەگمەن و شێرپەنجە و پێکوتەکان

١- هاوردەکردنی دەرمانی دەگمەن و شێرپەنجە و پێکوتەکان بۆ کەرتی گشتی و تایبەت، کە لەلیستی نیشتیمانی دا نەبن (پەسەندکراو نەبن)، تۆمار و بە لیست نەکرا بن یان دابینکردن ودەستکەوتنیان ئەستەم بێت، دەبێت هاوردەکار ڕەزامەندی وەزارەتی هەبێت.

٢- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ دەرمانی دەگمەن و شێرپەنجە و پێکوتەکان دابنێت؛ لەماوەی شەش (٦) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای چوار (٤) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

چوارەم: نەخۆشخانەی تایبەت و ناوەندی پزیشکی تایبەتمەند

١- لەکاتی ئاواکردنی نەخۆشخانە یان ناوەندێکی پزیشکی تایبەتدا، دەکرێ کەلوپەلە پێویستەکان بۆ ڕاخستنی ناوەندەکە هاوردە بکرێن. تەنیا لە ماوەی ڕاخستنی ناوەوەدا، مافی هەیە، داوای مۆڵەتپێدانی هێنانە ژوورەوەی پێداویستی و کەلوپەلەکان پێشکەش بکات.

٢- دەبێت گشت پێوەرە جێبەجێکراوەکانی ئامرازەکان و ئامێرە هاوردەکراوەکان لەناو مۆڵەتی هاوردەکردن، لەسەر گشت نەخۆشخانە و ناوەندە تایبەتەکان جێبەجێ بکرێن. هەروەها، دەبێت نەخۆشخانە و ناوەندە تایبەتەکان فەرمانبەری شارەزایان بۆ کارپێکردنی ئامراز و ئامێرە پزیشکییەکان هەبێت.

٣- فرۆشتنی ئامراز و ئامێرە هاوردەکراوەکان، قەدەغەیە؛ تەنها دەکرێت بگەڕێنرێنەوە بۆ سەرچاوە ڕەسەنەکەی خۆیان بە مەبەستی گەڕاندنەوەی یەکجارەکی یان نۆژەنکردنەوەی.

٤- دەبێت نەخۆشخانە و ناوەندە تایبەتەکان، تۆماری سەرجەم ئامێر و ئامراز و پێداویستیە هاوردەکراوەکانیان هەبێت، لەگەڵ پاراستنی گشت پسووله ڕەسەنەکان و خستنەڕوویان بۆ پرۆسەکانی پشکنین.

پێنجەم: ڕێکخراوە ناحکومی و خێرخوازییەکان

١- دەبێت ڕێکخراوەکان، لە فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومیەکان تۆمار کرابن.

٢- دەبێت ڕێکخراوەکان لە سیستەمی بەڕێوەبەرایەتی خۆیان تۆمار بکەن.

٣- دەبێت ڕێکخراوەکان بەلایەنی کەمەوە دەرمانسازێک وەکو بەرپرسی کاروباری جۆری دەرمان دیاری بکات کە دەبێت دانیشتووی هەرێم بێت.

٤- ڕێکخراوەکان ڕێگەیان پێدەدرێت ئامێری پزیشکی بەبێ هیچ مەرجێکی تۆمار هاوردە بکەن، جگە لە دەرمان کە دەبێت لە لیستی نیشتیمانی دەرمان دا پەسەند کرابن.

٥- ڕێکخراوەکان بۆ هاوردەکردن مۆڵەتی هێنانە ژوورەوەیان پێدەدرێت، وە دەرمانی ژێر کۆنترۆڵ دەبێت لە ژێر سەرپەرشتی وەزارەت بێت.

٦- ڕێکخراوەکان بەرپرسیارن لەسەر (سەلامەتی و کواڵیتی وکاریگەری) بەرهەمەکان کە هاوردەیان دەکەن، دابەشکردنی بەرهەمە هاوردەکراوەکان تەنیا لە ناوچەکانی بوونیاندا دەبێت، لەژێر سەرپەرشتی دەرمانسازی بەرپرس وە ڕاپۆرتێک لەسەر چۆنیەتی دابەشکردنی بەرهەمە هاوردەکراوەکان دوای گەیشتنی بە هەرێمی کوردستان پێشکەش بە بەڕێوەبەرایەتی بکەن.

٧- دەبێت ئەو بەرهەمانەی لەلایەن ڕێکخراوەکان هاوردە دەکرێن، بە خۆڕایی دابەش بکرێن وە نابێت مامەڵەی کڕین و فرۆشتنیان پێوە بکرێت.

٨- ڕایی کردنی مامەڵەی ڕێکخراوەکان ناخرێتە نۆرەوە لەگەڵ کۆمپانیاکان (هاوردەکارەکان) پێشینە بۆ ڕایی کردنی مامەڵەکانیان دەبێت.

٩- بەڕێوەبەرایەتی لە هەرکاتێکدا پێویست بێت بەدواداچوون بۆ ڕاپۆرتی پیشکەشکراو دەکات.

شەشەم: باری ترانزێت

١- ئەو بەرهەمانەی کە مۆڵەتی هاوردەکردنیان لە وەزارەتی فیدراڵی و یان نووسراوی نووسینگەی دەرکردنی گومرگی لە نەینەوا، یان نووسراوێکی فەرمی لە وەزارەتی تەندروستی فیدراڵی وەرگرتووە، مۆڵەتی هێنانە ژوورەوەیان پێدەدرێت بە مەرجی ئەوەی ڕاستەوخۆ بۆ دەرەوەی هەرێم بگوازرێنەوە و بەبازاڕ نەکرێن.

٢- ئەو بەرهەمانەی کە بە ترانزێت بۆ وڵاتانی دەوروبەر بە هەرێمی کوردستاندا دەگوازرێنەوە پێویستە مۆڵەتیان هەبێت لەو وڵاتەی کە بەرهەمەکانیان بۆ دەڕوات بە مەرجی ئەوەی ڕاستەوخۆ بۆ دەرەوەی هەرێم بگوازرێنەوە و بەبازاڕ نەکرێن.

٣-بۆ گواستنەوەی بەرهەمی دەرمانسازی و پزیشکی بەشێوەی ترانزێت لەرێگەی هەرێمی کوردستانەوە دەبێت کۆمپانیاکان و رێکخراوەکان بۆ وەرگرتنی مۆلەت داواکاریەکانی ڕێبەری هێنانەژوورەوە جێبەجێ بکەن.

حەوتەم: ئەو بارانەی کە بەدەرن لە ڕێنماییەکانی مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە

١- ئەو بەرهەم و نموونانەی بۆ مەبەستی پێشکەشکردن یان بەشداری پێکردنیان لە چالاکییەکان یان کۆنفرانسەکان یان پێشانگەکان، یان لە هەر جۆرە چالاکیەکی تر بەکاردێن، نووسراوی لاری نەبوونی پێدەدرێت بەپێی نووسراوێک کە لە لایەنی پەیوەندیدار پشتگیری یان بەشدار بوونی پشتڕاستکرابێتەوە.

٢- دەبێت بەرهەم و نمونەکان بە بڕی سنوردار داوا بکرێن وە نابێت کڕین و فرۆشتنیان پێ بکرێت.

هەشتەم: بەرهەمەکانی بەکارهێنانی کەسی

١- ڕێگە بە هێنانە ژوورەوەی هەر بەرهەمێکی دەرمانسازی و پزیشکی دەدرێت کە نەخۆش بۆ چارەسەری تایبەت بەخۆی بەکاری دەهێنێت، بەپێی ڕاپۆرتی پزیشکی چارەسەرکار یاخود

نوسراوی نەخۆشخانە تایبەتمەندە حکومیەکان و تێیدا ئاماژە بە گشت زانیارییەکانی تایبەت بە نەخۆش و جۆری نەخۆشیەکەی و ناوی دەرمانەکانی و هێز و بڕی بەکارهێنانیان و ماوەی چارەسەرکردنەکە کرابێت.

٢- داواکاری هێنانە ژوورەوەکەش لەلایەن نەخۆش یان کەسێکی نزیکییەوە پێشکەش دەکرێت و نوسراوی لارینەبوونی پێدەدرێت.

٣- دەبێت ئەم بەرهەمانە لە بازاڕەکانی خۆماندا نەبن و بە بڕی سنووردار داوابکرێن وە بەهیچ شێوەیەک نابێت مامەڵەی کڕین و فرۆشتنیان پێوە بکرێت.

نۆیەم: بەرهەمی خۆماڵی و بیانی هاتوو لە پارێزگاکانی ترەوە بۆ ناو هەرێم

١- بەرهەمەکانی خۆماڵی عێراقی کە هاوردەی هەرێم دەکرێن، ئەگەر هەڵسەنگاندن یان مۆڵەتی بەکارهێنانیان لە وەزارەتی فیدراڵیەوە نەبێت ئەوا مۆڵەتی هێنانە ژوورەوەی پێ دەردرێت لەسەر بنەمای بڕوانامەی شیکردنەوەی کارگەکە و لیستی بارکردن، بە ڕەچاوکردنی تۆماری پێگەی کارگە و هێڵی بەرهەمهێنان و بریکارنامە یاخود نوسراوی دەسەڵاتپێدان.

٢- بەرهەمەکانی بیانی کە لە عێراقەوە هاوردەی هەرێم دەکرێن و مۆڵەتی هاوردەکرنیان هەیە، ئەگەر هەڵسەنگاندن یان مۆلەتی بەکارهێنانیان لە وەزارەتی فیدراڵیەوە نەبێت ئەوا مۆلەتی هێنانە ژوورەوەی پێ دەردرێت لەسەر بنەمای مۆڵەتی هاوردەکردنی وەزارەتی فیدراڵی وە کۆپییەک لە بڕوانامەی شیکردنەوەی کارگەکە و لیستی بارکردن، بە ڕەچاوکردنی تۆماری پێگەی کارگە و هێڵی بەرهەمهێنان و بریکارنامە یاخود نوسراوی دەسەڵاتپێدان.

٣- بەبێ مۆڵەتی هاوردەکردن لە هەرێم، مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە بە بەرهەمەکانی خۆماڵی و بیانی دەدرێت کە لە حکومەتی فیدراڵیەوە هەناردەی هەرێم بکرێت، بەمەرجێک بڕوانامەی شیکردنەوەی تاقیگەیی یان مۆڵەتی بەکارهێنانیان لە وەزارەتی فیدرالی هەبێت، بە ڕەچاوکردنی تۆماری پێگەی کارگە و هێڵی بەرهەمهێنان و بریکارنامە یاخود نوسراوی دەسەڵاتپێدان.

ماددەی (١١): (دەرختەی سنوور و خاڵەکانی پشکنین)

١- دەبێت گشت بەرهەمەکان بەپێی ئەو مەرجانەی کە پێیانەوە تۆمار و بەلیستکراون (پلەی گەرمی و شێ و ڕوناکی) بگوازرێنەوە. هاوردەکاریش بەرپرسیارە لە مسۆگەرکردنی بەرهەمەکان و کۆگاکردنیان بە بەردەوامی لەو دۆخانەدا.

٢- تەنها ئەو بەرهەمانەی کە مۆڵەتی هاوردەکردن یان مۆڵەتی هێنانەژوورەوەیان پێدراوە، ڕێگەی پەڕینەوەیان پێ دەدرێت، ئەویش پاش دڵنیابوونەوە لە دۆخی بارەکە و خەسڵەتی بەرهەمەکان.

٣- پشکنین و دڵنیابوونەوە لە دۆخی بارەکان و خەسڵەتی بەرهەمەکان و مۆڵەتی هاوردەکردن وهێنانە ژوورەوە لەڕێگەی هۆبەکانی بەڕێوەبەرایەتی دەبێت لە خاڵە سنوورییەکان.

ماددەی (١٢): (هەڵسەنگاندن و شیکردنەوەی تاقیگەیی ومۆڵەتی بەکارهێنان)

١- تاقیگەکانی کواڵیتی کۆنترۆڵ سەر بە بەڕێوەبەرایەتی، تاکە لایەنی فەرمییە کە دەسەڵاتی بۆ هەڵسەنگاندن و شیکردنەوەی تاقیگەیی و پێدانی مۆڵەتی بەکارهێنان و ستیکەری بەڕێوەبەرایەتی بۆ بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) هەیە.

٢- دەستووری دەرمان کە بۆ شیکردنەوەی تاقیگەیی لە بەڕێوەبەرایەتی باوەڕپێکراوە و کاری پێدەکرێت بریتین لە: دەستوری دەرمانی بەریتانی، دەستوری دەرمانی ئەمریکی، دەستوری دەرمانی ئەوروپی.

٣-بنەمای شیکرنەوەی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) لە بەڕێوەبەرایەتی، دەستوری دەرمانە، لە حاڵەتێکدا ئەگەر بەرهەمەکە دەستووری نەبوو، ئەوا کۆمپانیای هاوردەکار ئاگادار دەکرێتەوە بۆ دابینکردنی (شێوازی شیکردنەوە)، مەرجە کە سەرەڕای دابینکردنی شێوازی شیکردنەوە، (بەڵگەی پشتڕاستکردنەوە) بۆ شێوازەکە هاوپێچ بکرێت بۆ مەبەستی دڵنیابوون لە ڕاست و دروستی شێوازی شیکردنەوە.

٤- هۆبەی نموونەوەرگرتن بە شێوەی هەڕەمەکی ئەو نموونانە کۆدەکاتەوە کە شیکردنەوەیان لەسەر دەکرێت، بەپێی شێوەی دەرمانسازی و هێزیان.

٥- دووبارە شیکردنەوە:

أ- دووبارەشیکردنەوە تەنها جارێک دەکرێت، ئەویش بە ئامادەبوونی نوێنەری کارگە/خاوەنی مافی بەبازاڕکردن/کۆمپانیای هاوردەکار و دەرئەنجامی ئەم شیکردنەوەیەش دوائەنجامە و هەوڵی زیاتری لەگەڵ نادرێت.

ب- هەر دووبارەشیکردنەوەیەک تێچووی خۆی هەیە و تێچووی دووبارەشیکردنەوە دەکەوێتە ئەستۆی کۆمپانیای هاوردەکار.

ج - دووبارەشیکردنەوە تەنها بۆ ئەو شیکارییە/شیکارییانە دەکرێت کە دەرئەنجامەکانیان دەقاودەقی خەسڵەتەکان نین.

٦-ئەو بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی) یانەی بەڕێوەبەرایەتی لە کاتی پێویست بڕیار لەسەر شیکردنەوەی تاقیگەیی یان مۆڵەتی بەکار هێنانیان دەدات:

أ- بەکارهێنانی سنووردارە و لەلایەن وەزارەتەوە پشتڕاست کراونەتەوە، پێویستی بە مۆڵەتی بەکارهێنان هەیە و بەڕێوەبەرایەتی بڕیار لەسەر شیکردنەوەی تاقیگەیی دەدات ئەگەر پێویست بکات.

ب- ڕێکخراوی ناحکومی، ئەگەر بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی) یەکان بۆ ناوخۆی هەرێم بێت، پێویستی بە مۆڵەتی بەکارهێنان هەیە و بەڕێوەبەرایەتی لەکاتی پێویست بڕیار لەسەر شیکردنەوەی تاقیگەییان دەدات. ئەگەر بۆ دەرەوەی هەرێم بێت تەنها پێویستی بە مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە هەیە.

ج - بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) ی هاوردەکراو، لەلایەن کۆمپانیاکانی بوارە جیاوازەکان جگە لە کۆمپانیاکانی هاوردەکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)، کە لە هەرێمدا کاردەکەن، ئەوانەی لەژێر سەرپەرشتیکردنی پیشەیی تەندروستی تەنیا بۆ چارەسەرکردنی فەرمانبەرانی کۆمپانیاکە خەرج دەکرێت. پێویستی بە مۆڵەتی بەکارهێنان هەیە و بەڕێوەبەرایەتی لەکاتی پێویستی بڕیار لەسەر شیکردنەوەی تاقیگەییان دەدات.

د- ئەو بەرهەمانەی ترانزێت دەکرێن بۆ دەرەوەی هەرێم کە لە ماددەی دەیەم، شەشەم، خاڵەکانی (١ و ٢) دا ئاماژەیان پێکراوە پێویستیان بە مۆڵەتی بەکار هێنان و شیکردنەوەی تاقیگە نیە.

هـ - بەرهەمەکانی بەکارهێنانی کەسی، پێویستیان بە مۆڵەتی بەکار هێنان و شیکردنەوەی تاقیگە نیە.

و- نموونەی پزیشکی خۆڕایی، پێویستیان بە مۆڵەتی بەکار هێنان و شیکردنەوەی تاقیگە نیە.

٧- پێشینەیی بۆ مۆڵەتی بەکارهێنان:

ا- گرێبەستی حکومی

ب- بەرهەمی کارگەی خۆماڵی

ج- ئەو بەرهەمانەی بڕوانامەی بەکارهێنانی لە دەستەی ڕێکخستنی سەرچاوەیەوە هەیە.

د- ئەو بەرهەمانەی بڕوانامەی بەکارهێنانی لە دەستەی ڕێکخستنی ناسەرچاوەیەوە هەیە.

٨- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ پێویستیەکانی هەڵسەنگاندن و شیکردنەوە و پێدانی مۆڵەتی بەکارهێنان بۆ بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی) یەکان دابنێت لەماوەی دوو (٢) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای نۆ (٩) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (١٣): (کۆگاکردن و گواستنەوە)

١- دەبێت گشت بەرهەمەکان لە هەموو کاتەکاندا بەپێی مەرجەکانی کۆگاکردنی کارپێکراو و دانراو لەسەر ڕووبەرگی بەرهەمەکە، کۆگا بکرێن و بگوازرێنەوە (لە کارگەوە بۆ کۆگای کۆمپانیا)، بۆ مسۆگەرکردنی کواڵیتی گونجاوی بەرهەمەکە.

٢- هاوردەکار بەرپرسیارە لە کۆگاکردن و گواستنەوەی بەرهەمەکان بەپێی مەرجی کارپێکراوی کۆگاکردن لە کوردستان (لە کارگەوە بۆ ئەو شوێنانەی کە لە (ماددەی پێنجەم، یەکەم، خاڵی ١٣ بڕگەکانی(١تا٦) دا هاتوون.

٣- دەبێت هەموو بەرهەمەکان لە کاتی گواستنەوەیان لە وڵاتی سەرچاوە تا دەگەنە کۆگای کۆمپانیا، (تۆمارکەری داتای گواستنەوە) یان بۆ تۆماری پلەی گەرمی و شێ لەگەڵدا بێت.

٤- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی هونەری بۆ پێویستیەکانی کۆگاکردن و گواستنەوە دابنێت لەماوەی دوو (٢) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە بەپێی پێوەرە نەتەوەیی یان نێونەتەوەییەکانەوە نوێ بکرێتەوە و/یان پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای نۆ (٩) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (١٤): (چاودێری و مەرجەکانی گواستنەوە)

یەکەم: (چاودێری دوای بەبازاڕکردن)

١- لیژنەکانی پشکنینی بەڕێوەبەرایەتی مافی چوونە ناو گشت شوێنەکانی بەکارهێنان وخەرجکردنی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی) یان لە هەرێمدا هەیە.

٢- دەبێت لیژنەی پشکنین کەسانێکی خاوەن شارەزایی زانستی و کردەکی لەو بەرهەمانەی پشکنینیان بۆ دەکەن تێدا بێت.

٣- لیژنەکانی پشکنین بە هەماهەنگی لەگەڵ هێزە ئەمنیەکان و یان سەندیکاکانی پەیوەندیدار کار دەکەن.

٤- لیژنەکانی پشکنین یاسا و ڕێنمایی کارپێکراو، لە پیادەکردنی کارە فەرمییەکانیاندا جێبەجێ دەکەن.

٥- ڕاکێشانی نموونەی هەڕەمەکی، بۆ بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)، لە شوێنەکانی بەکارهێنان و خەرجکردن بۆ مەبەستەکانی چاودێریکردن دوای بەبازاڕکردن و بۆ دڵنیابوونەوە لە کواڵیتی و توانستیان لە ئەرکەکانی ئەم بەشەیە.

٦- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بە چاودێری دوای بەبازاڕکردن دابنێت لەماوەی شەش (٦) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای سێ (٣) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

٧- چاودێریکردن و قەدەغەکردنی کردەکانی ڕێکلام و برەوپێدانی گومڕاکەر.

٨- بەرهەمی گوماناوی بەوەی کە ساختە بێت، دەبێت لە گشت شوێنەکانی بەکارهێنان و خەرجکردن بکێشرێتەوە و جیا بکریتەوە تاکاتی هاتنی دووپاتکردنەوەیەکی فەرمی لەلایەن کۆمپانیای بەرهەمهێنەر بۆ نیشانە و ناوی بازرگانی پەسەندی تۆمارکراوی بەرهەمەکە، بە چەسپاندنی ساختەییەکەی، دوای تەواوکردنی سەرجەم ڕێکارەکان لەم بارەیەوە، ڕاستەوخۆ لەناو دەبرێت، هاوردەکاریش تەواوی خەرجییەکانی لە ئەستۆ دەگرێت.

٩- بەرهەمی خەوشدار یان چەواشەکار، دەبێت بەکارهێنانی بوەستێنرێت، تا لێکۆڵینەوەی زانستی و کردەکی ئەنجام دەدرێت و بڕیارەکە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتیەوە ئەنجامی کۆتایی وەردەگرێت، دواتر لەناو ببرێت، هاوردەکاریش تەواوی خەرجییەکانی لە ئەستۆ دەگرێت.

دووەم: مەرجەکانی گواستنەوە لە نێوان شارەکان

١- دەبێت کۆمپانیا بەو ڕێگایانە بارەکانی بگوازێتەوە کە لە نێوان بەڕێوەبەرایەتی و بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی هەرێمی کوردستان دیاری کراوە بۆ گواستنەوەی بەرهەمەکانیان، جگە لە بەکارهێنانی ئەو ڕێگایانە، ڕێگاکانی تر قەدەغەیە.

٢- پێویستە گواستنەوەی بەرهەمەکان لە کاتی دەوامی فەرمی هۆبەی بازگەکانی بەڕێوەبەرایەتی بێت وە بەشی چاودێری بازاڕ لە بەڕێوەبەرایەتی بەرپرسە لە دیاریکردنی بازگەکان بە هەماهەنگی لەگەڵ دەزگا ئەمنیەکان بۆ گواستنەوەی دەرمان و پێداویستی پزیشکی.

٣-پێویستە شوفێری بارهەڵگر هەموو ئەو بەڵگەنامانەی بەڕێوەبەرایەتی پێبێت کە پێویستن بۆ گواستنەوەی بەرهەمەکانیان.

٤- پێویستە بەرهەمەکان بە هەمان مەرجی گواستنەوە لە خاڵەسنووریەکان بگوازرێنەوە.

٥- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی لە ڕێبەری چاودێری دوای بەبازاڕکردن ڕێکارەکانی گواستنەوە و مەرجەکانیان دیار بکات.

٦-ماددەی (١٥): (چاودێری کاریگەریە لاوەکیەکانی دەرمان)

١- هاوردەکار یاخود خاوەنی مافی بەبازاڕکردن کە خۆماڵی بن یاخود کارگەی بەرهەمهێنەرە خۆماڵیەکان پێویستە لەسەریان سیستەمی چاودێری کاریگەرییە لاوەکیەکانی دەرمانیان هەبێت وە مەرجە لەژێر سەرپەرشتی دەرمانساز بێت.

٢- دەبێت ئەو دەرمانسازەی سەرپەرشتی سیستەمی کاریگەرییە لاوەکیەکانی دەرمان دەکات لەو بوارەدا ڕاهێنراو بێت وە ئەزموونی لە پێنج (٥) ساڵ کەمتر نەبێت و ئەندامی سەندیکای دەرمانسازانی کوردستان بێت.

٣-دەبێت بەڕێوەبەرایەتی بەشێوەیەکی بەردەوام چاودێری کواڵیتی و سەلامەتی و کاریگەری بەرهەمە (دەرمانسازی/پزیشکی)یە مۆڵەت پێدراوەکان بکان بۆ ئەوەی دڵنیا ببێتەوە کە سودەکانیان زیاترە لە مەترسیەکانیان.

٤- بەڕێوەبەرایەتی بۆی هەیە هەماهەنگی بکات لەگەڵ وەزارەتی فیدراڵی یاخود دەزگا نێودەوڵەتیەکانی بواری چاودێری کاریگەریە لاوەکیەکانی دەرمان.

٥- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی، ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بە سیستەمی چاودێری کاریگەریە لاوەکیەکانی دەرمان بۆ بەرهەمە دەرمانسازی و پزیشکی یەکان دابنێت؛ لەماوەی یەک (١) ساڵ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و دوای شەش مانگ لە دەرچوونی دەبێتە مەرج وە لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای چوار (٤) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (١٦): (بەرهەمی خۆماڵی)

١- بەرهەمی کارگەی خۆماڵی، لە پرۆسەی تۆمارکردن و بەلیستکردن، پێش بەرهەمەکانی تر دەخرێن.

٢- ئەو بەرهەمەی لەژێر مۆڵەتی کۆمپانیای خاوەن لۆگۆی بازرگانیەوە دروستکراوە، ڕاستەوخۆ دوای پێشکەشکردنی دۆسیەی تەواو و مەرجی سەقامگیری، تۆمار یان بەلیست دەکرێت.

٣- مۆڵەتی هاوردەکردن یان مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە (ڕێگەپێدان) دەدرێتە گشت ئەو ماددە خاو و سەرەتاییانەی بۆ دروستکردنی بەرهەمی تۆمارکراو بەکاردێن.

٤- مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە (ڕێگەپێدان) دەدرێتە گشت ئەو ماددە خاو و سەرەتاییانەی بۆ توێژینەوە و پەرەپێدانی بەرهەمی هێڵەکان بەکاردێن، ئەویش بە بڕی سنوردار.

ماددەی (١٧): کورتهێنانی بەرهەمی (دەرمانسازی/پزیشکی)

١- لەکاتی کورتهێنانێکی بەرچاو یان دەستنەکەوتنی ماددەیەک یان بەرهەمێکی (دەرمانسازی/پزیشکی) کە ڕزگارکەری ژیانی نەخۆش بێت و لە دامودەزگا تەندروستیەکاندا پێویست بێت، ئەوا ئەو بەرهەمە لە ڕێوشوێنەکانی تۆمارکردن و بەلیستکردن بێبەری دەکرێت، تەنیا لەپێناو قەرەبووکردنەوەی کەموکورتیە پەیدابووەکە.

٢- پاڵپشت بە نووسراوی ڕەزامەندی وەزارەت کە بابەتی کورتهێنانەکە پشتڕاست دەکاتەوە، مۆڵەتی هێنانە ژوورەوە (ڕێگەپێدان) بۆ (بەرهەمی دەرمانسازی/ پزیشکی)یەکە دەدرێت.

٣- دوای قەرەبوو کردنەوەی بەرهەمەکە و بەردەست بوونی لە بازاڕ، دووبارە گشت ڕێنماییە کارپێکراوەکان لەسەر بەرهەمەکە جێبەجێ دەکرێت.

ماددەی (١٨): (لەناوبردنی بەرهەمە دەرمانسازی و پزیشکی یەکان)

١- هەر بەرهەمێکی دەرمانسازی یان پزیشکی کە ماوەی بەسەرچوو بێت یان ماددەی نەخواستراو بێت (لە هەڵسەنگاندن و پشکنینی تاقیگەیی دەرنەچووبێت، دەستی بەسەرداگیرابێت، بڕیاری کشاندنەوەی لە بازاڕەکان دەرچوو بێت)، لەناودەبردرێت یاخود دەگەڕێندرێتەوە بۆ وڵاتی سەرچاوگە (تەنها ئەگەر لە پشکنینی تاقیگەیی دەرنەچووبێت) بە پێی ڕێنماییەکانی بەڕێوەبەرایەتی.

٢- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی، ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بۆ لەناوبردنی بەرهەمە دەرمانسازی و پزیشکی یەکان دابنێت؛ لەماوەی دوو (٢) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای سێ (٣) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

٣- لەناوبردنی بەرهەمە دەرمانسازی و پزیشکی یەکان بەپێی کێش و جۆر (شێوازی دەرمانسازی) دەبێت، هەر جۆرێک پرۆسەی تایبەتی خۆی دەبێت بۆ لەناوبردن.

٤- تێچووی لەناوبردنی هەر بەرهەمێک لە ئەستۆی خاوەنەکەی دەبێت.

ماددەی (١٩): (بەڵێننامە یاساییەکان)

١- دەکرێت بەڵێننامەیەک بدرێت بۆ دابینکردنی بەڵگەنامە فەرمیە ڕەسەنە داواکراوەکان بۆ بەڕێوەبەرایەتی، بەپێی ڕێنماییەکان لە ماوەی سێ (٣) مانگدا بەو مەرجانەی:

٢- بەڵگەنــامە داواکــراوەکە، بڕوانــامەی کــواڵیتی تــایبەت بە کــارگەی بەرهەمهێــنەری بەرهەمــی (دەرمانسازی/پزیشکی) نەبێت.
٣- وێنەیەکی کۆپیکراو لە بەڵگەنامەکە بەردەست بێت، تەنانەت ئەگەر پەسەندکراویش نەبێت.
٤- دەکرێــت بەڵێننــامەیەک بــدرێت کە لە مــاوەی ســێ (٣) مانگــدا کەم و کــوڕی زانیارییەکــان کە لە بەڵگەنامە پێشکەش کراوەکاندا داواکراوە دابین بکرێت.
٥- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی، ڕێبەرێکی ڕێنمایی تایبەت بە بەڵێننامە یاساییەکان دابنێت لەماوەی چوار (٤) مانگ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێــبەری ڕێنمـاییەکە پێــداچوونەوەی بــۆ بکرێــت، هەر گۆڕانکــاریەک لە ڕێــبەرەکەدا بکرێــت لەدوای ســێ (٣) مانــگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (٢٠): (ڕسوماتی ڕێکخستن و هونەری)

١- ڕســومات بــۆ گشــت ئەو خزمەتگوزارییــانەی کە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتیەکەمــانەوە پیشــکەش دەکرێن، وەردەگیرێن.
٢- ڕســومات لەگەڵ پرۆســەی پێشکەشــکردنی بەڵگەنامەکــان بــۆ بەڕێــوەبەرایەتی پێشــوەختە وەردەگیرێت.
٣- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی خشتەیەک دابنێت کە پەسەند کرابێت لە ئەنجومەنی وەزیران، وەزارەتــی دارایــی و ئــابوری، هەروەهــا وەزارەتــی تەندروســتی بــۆ دیــاریکردنی ڕســومات بــۆ ئەو خزمەتگوزاریانەی وەریان دەگرێت.

ماددەی (٢١): (سزا و پێبژاردن)

١- بەڕێوەبەرایەتی دەسەڵاتی هەیە سزای کارگێڕی و یاسایی، سـزای پێبـژاردن (کە دەرچـوو بێـت لە ئەنجومەنی وەزیران یان وەزارەتی دارایی) بەپێی جۆر و شێوازی پێشێلکاری و ڕێـژەی مەترسـی، یان زیانەکەی لەسەر تەندروستی مرۆڤ دیاری بکات و وەربگرێت.
٢- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی تایبەت بە سزا کارگێڕی و یاساییەکان دابنێت وە پێشنیاری سزا داراییەکان بەرزبکاتەوە بۆ وەزارەتی دارایی یان ئەنجومەنی وەزیـران لەمـاوەی دوو (٢) مانـگ لە دەرچــوونی ئەم ڕێنماییــانە و لایەنــی کەم هەر دوو ســاڵ جــارێکیش ڕێــبەری ڕێنمــاییەکە پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لە ڕۆژی دەرچوونی کارا دەبێت و دەبێتە مەرج.

ماددەی (٢٢): (دۆخی زاڵ و باری لەناکاو)

١- جەنـگ، بـومەلەرزە، پەتـا و نەخۆشـی، لافـاو، داخسـتن یـان، هەر بارێـک کە حکـوومەت بە بـاری لەناکاوی ڕابگەیەنێت.
٢- لە کاتی ڕاگەیاندنی باری لەناکاو لەلایەن حکومەتەوە، دەبێت بەڕێوەبەرایەتی لیژنەیەکی تـایبەت بە دۆخی زاڵ و باری لەناکاو لە ماوەی (٢٤) کاتژمێر پێک بهێنێت.

٣- هەموو ئەو بەرهەمانەی ژیانی هاووڵاتیان و دانیشتووانی هەرێم لەو بارودۆخەدا دەپارێزێت، بێبەری دەکرێن لە ڕێنماییە کارپێکراوەکان، هاوکات پرۆسە و بەڵگەنامەکان دەپارێزرێن لەپێناو بەدەستخستنی بەرهەمی پێویست و کواڵیتی بەرز.

٤- دەشێت پرۆتۆکۆڵی سەرکەوتووی وڵاتانی دیکە، وەکو ڕێبەر دابنرێن و لە کوردستاندا پەیڕەو بکرێن تا ئەو کاتەی بەڕێوەبەرایەتی ڕێنمایی و ڕێکاری گونجاوتریان بۆ دەدۆزێتەوە.

٥- دەبێت بەڕێوەبەرایەتی ڕێبەرێکی هونەری تایبەت بە باری لەناکاو و دۆخی زاڵ دابنێت؛ لەماوەی یەک (١) ساڵ لە دەرچوونی ئەم ڕێنماییانە و لایەنی کەم هەر دوو ساڵ جارێکیش ڕێبەری ڕێنماییەکە بەپێی پێوەرە نەتەوەیی و نێونەتەوەییەکان پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، هەر گۆڕانکاریەک لە ڕێبەرەکەدا بکرێت لەدوای سێ (٣) مانگ لە گۆڕانکاری کردنەکە دەبێتە مەرج.

ماددەی (٢٣): (ئەو بارانەی ڕێنماییان بۆ نەدۆزراوەتەوە)

١- ئەو بارە ڕێکخستن یان هونەرییانەی ئەم ڕێنماییانە ڕووماڵیان ناکەن، دەکرێت بە پشتبەستن بەیاسای تەندروستی گشتی ژمارە (٨٩) ساڵی ١٩٨١ چارەسەر بکرێن، یان هەر ڕێبەرێکی کارپێکراو لەلایەن دەسەڵاتی ڕێکخستنی سەرچاوەییەوە، دەسەڵاتی ڕێکخستنی ناسەرچاوەییەوە، پشتی پێ ببەسترێت و جێبەجێ بکرێت. تاکو بخرێنە ناو یەکێک لە ڕێبەرەکانی ئەم ڕێنماییەوە.

٢- ئەو بارە ڕێکخستن یان هونەرییانەی کە نە ئەم ڕێنماییانە ڕووماڵیان دەکەن، نە ڕێبەرەکانی ڕێکخستنی دەسەڵاتی تر، بۆ بڕیار وەرگرتن و چارەسەری دانان، دەبێت سەیری ڕێڕەوی مەترسیان بکرێت.

٣- بۆ جێبەجێ کردنی خاڵەکانی سەرەوە، دەبێت بەڕێوەبەرایەتی لیژنەیەکی زانستی هونەری دابنێت.

ماددەی (٢٤): (مایەپوچبوون)

١- مایەپوچبوون ڕێکارێکی یاساییە کەوا بازرگان یاخود کۆمپانیایەکی بازرگانی توانای پێدانەوەی قەرزەکانی نامێنێت کەوا لەسەری کەڵەکە بوون، بۆیە ناچار دەبێت مایەپوچبوونی خۆی ڕابگەیەنێت هەروەک لە یاسای بازرگانی عێراقی ژمارە (١٤٩) ساڵی ١٩٧٠ی هەمووارکراو دا هاتووە.

٢- دوای ڕاگەیاندنی مایەپوچبوون لەلایەن هەر یەک لە (هاوردەکار/خاوەنی مافی بەبازاڕکردن "خۆماڵی") بەشێوەیەکی فەرمی وە ئاگادار کردنەوەی بەڕێوەبەرایەتی بە نوسراوی فەرمی ئەوا سەرجەم مامەڵەکانی تایبەت بەو (هاوردەکار/خاوەنی مافی بەبازاڕکردن "خۆماڵی")یە ڕادەگیرێن لە بەڕێوەبەرایەتی تا ئەو کاتەی دادگا بابەتەکە یەکلایی دەکاتەوە.

٣- دوای ڕاگەیاندنی مایەپوچبوون لەلایەن هەر یەک لە (خاوەنی مافی بەبازاڕکردن "بیانی"/کۆمپانیای بەرهەمهێنەر/پێگەی کارگە) بەشێوەیەکی فەرمی وە ئاگادار کردنەوەی بەڕێوەبەرایەتی بە نوسراوی فەرمی ئەوا سەرجەم مامەڵەکانی تایبەت بەو (خاوەنی مافی بەبازاڕکردن "بیانی"/کۆمپانیای بەرهەمهێنەر/پێگەی کارگە)یە ڕادەگیرێن لە بەڕێوەبەرایەتی.

٤- بە هەمان شێوە گشت (بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی) یەکانی تایبەت بەو (هاوردەکار/خاوەنی مافی بەبازاڕکردن "خۆماڵی و بیانی"/کۆمپانیای بەرهەمهێنەر/پێگەی کارگە)یە کەوا (تۆمار/بەلیست) کراون هەڵدەپەسێردرێن لە بەڕێوەبەرایەتی.

٥- دەکرێت (خاوەنی مافی بەبازاڕکردن"بیانی"/کۆمپانیای بەرهەمهێنەر/پێگەی کارگە) کارئاسانی بۆ بکرێت لەو بەڵێننامە یاساییانەی داویەتی بەمەبەستی دابین کردنی بەڵگەنامە ڕەسەنەکان، بەڵام دەبێت پابەند بێت بە شایستە داراییەکانی بەرامبەر بە بەڕێوەبەرایەتی.

ماددەی (٢٥): (فێرکردنی بەردەوام)

١- بەڕێوەبەرایەتی دەتوانێت هەماهەنگی بکات لەگەڵ سەنتەرەکانی توێژینەوە، کۆمپانیاکان، هەروەها دەزگاکانی تایبەتمەند بە بواری بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێمی کوردستان-عێراق لە هەردوو کەرتی تایبەت و حکومی بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەت بۆ بەشداری پێکردنی کارمەندانی بەڕێوەبەرایەتی بە مەبەستی بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی و لێهاتوویيان لەو بوارانەی کە بەڕێوەبەرایەتی پێویستی پێانە.

٢- بەڕێوەبەرایەتی بۆی هەیە پەیوەندی و هەماهەنگی بکات لەگەڵ دەزگاکانی کۆنترۆڵی جۆری و دەستەکانی ڕێکخستنی بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی لە وڵاتانی تر بە مەبەستی ئاڵ و گۆڕکردنی زانیاری و ئەزموون هەروەها ڕێکخستنی وۆرکشۆپ و کۆڕ و سیمینار بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەت.

٣- بەڕێوەبەرایەتی دەتوانێت هەماهەنگی بکات لەگەڵ کۆلیژ و زانکۆکان لە هەرێمی کوردستان بۆ ڕێنمایی کردنی قوتابیان و ئاراستەکردنیان بۆ بابەتەکانی پەیوەندیدار بە کۆنترۆڵی جۆری بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی هەروەها هاندانیان بۆ هەڵبژاردنی ئەو بابەتانەی پەیوەندیدارن بە کۆنترۆڵی جۆری بەرهەمی دەرمانسازی/پزیشکی لە توێژینەوەکانیان.

٤- پێویستە بەڕێوەبەرایەتی سەرپەرشتی کردنەوەی کۆڕ و سیمینار و وۆرکشۆپ بکات بۆ کارمەندانی کۆمپانیا هاوردەکارەکان و بەرهەمهێنەرەکان لە هەرێمی کوردستان-عێراق بەمەبەستی بەرەوپێش بردنی تواناکانیان و ئاشنا کردنیان بە ڕێنمایی و ڕێکارە کارپێکراوەکان لە بەڕێوەبەرایەتی.

ماددەی (٢٦): کار بە هیچ دەقێك ناکرێت کە لەگەڵ ئەحکامەکانی ئەم ڕێنماییە دژکار بێت.

ماددەی (٢٧): لە دوای دەرچوون و چوونەبواری جێبەجێ کردنی ئەم ڕێنماییانە، ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠١٦ هەڵدەوەشێندرێتەوە و کاری پێناکرێت.

ماددەی (٢٨): ئەم ڕێنماییە لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی (وەقایعی کوردستان)ەوە جێبەجێ دەکرێت.

د.سامان حسین بەرزنجی
وەزیری تەندروستی